Published and distributed under permit (No. 322), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of New York, N. Y. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

שנה שביעית HATOREN גליון ח (רח)

התורן

עתון שבועי
יוצא בכל יום ששי

התוכן

1. באה השעה.
2. אל העברים.
ראובן ברייניו.
3. אלם גשר ויליאמסבורג בערב... (שיר).
מ. פיינשטיין
4. דמעתי לראש שמחתי.
אברהם שוער.
5. ההסתדרות העברית.
ברתה גולדמאן.
6. הרברט סמואל על הארץ
7. הועידה העולמית של „הפועל הצעיר" ו„צעירי ציון".
ד"ר חוה שפירא.
8. חדשות ומאורעות.
9. התנועה הלאומית.
10. שונות.
11. מהעבר הקרוב (פיליטון).
ד"ר א. ש. זאכס.

VOL. VII — NEW YORK, MAY 7, 1920 — No. 8 (208)

HATOREN
Published weekly by the
ZIONIST ORGANIZATION
OF AMERICA
55 FIFTH AVENUE, NEW YORK.
Telephone, Chelsea 247

מחיר „התורן"
לשנה — $4.00 לחצי שנה — $2.00
בחוץ־לארץ ובקנדה:
לשנה — $4.50 לחצי שנה — $2.25
לפחות מחצי שנה אין החתימה מתקבלת
הכתובת:
Hatoren, 55 Fifth Avenue, New York

SUBSCRIPTION RATES:
One year—$4.00 Six months—$2.00
Foreign Countries and Canada:
One year—$4.50 Six months—$2.25
Single copy 10 cents
Entered as second-class matter March 14, 1916, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

מחיר גליון 10 סנטים

הוצאת „סיני"

יצא לאור

חומש לבתי ספר

חלק א׳ — ספר בראשית

מחירו 30 סנטים.

„הזמן הראשון", „הזמן השני"

„הזמן השלישי" ו„הזמן הרביעי" שכבר הופיעו על־ידי ההוצאה הנ״ל מכינים את התלמיד במשך שנתים אל החומש.

מחיר „הזמן הראשון" 20 סנטים. מחיר „הזמן השני" 25 סנטים
מחיר „הזמן השלישי" 30 סנטים. מחיר „הזמן הרביעי" 35 סנטים.
מחיר החומש, חלק א׳, 30 סנטים.

קובץ שירים לבתי ספר

עם תוי־נגינה, מאת א. ב ן ־ א ל י ה ו .

המחיר 20 סנטים.

ראבאט הגון למורים, לבתי־ספר ולבתי „תלמוד תורה".

לפנות אל:

SINAI PUBLISHING CO. 176 Park Row, New York

או אל:

S. DRUCKERMAN, 50 Canal St., New York

בקרוב יצא לאור:

בשביל ילדים

ספר למוד על־פי השיטה הטבעית, מאת הפדגוג הידוע מ. מנוסוביץ.

החש בעיניו ילך ויבקר את הדוקטור

בארנט ל. בקר

215 רחוב איסט ברודווי. טיליפון: ארטשארד 2365
סניפים: 895 פרוספקט אווניו. טיליפון: מילרוז 9069
110 לינוקס אווניו. טיליפון: הארלם 449

הנני מברך את ידידתי מרת

צ פ ו ר ה ב ל י י

לנשואיה. תבנה את ביתה בארץ אבותינו.

ש. עפשטיין.

דרוש מורה

להקהלת „כנסת ישראל" בגרין־ביי, וויסקונסין, דרוש מורה מומחה ומנוסה על־פי השיטה עברית בעברית. המשכורת 1,500 דולארים לשנה. לפנות אל:

SAM COHEN,
416 Main St., Green Bay, Wisc.

יצא לאור ספר

ר ו ח ה ע ת

מאת הרב הגאון המטיף הלאומי
מרדכי אהרן קאפלאן
ומתורגם לשפת־עבר מאת המשכיל מר
יהודה קעניגסבערג
כולל דרושים נחמדים בהגיון ישר ובסגנון יפה.

מחירו דולאר ומחצה.

להשיגו אצל הרב:

M. A. KAPLAN, 22 E. 108th St., N. Y.

או אצל המו"ם:

S. DRUCKERMAN, 50 Canal St. N. Y.

ד"ר מ. מ. קאמענעץ

רופא שנים מנוסה

911 East 176th Street
New York

Telephone Tremont 562

עבודה הגונה במחיר נמוך

חש במעיו יתרפא

ב„עקס־לאקס"

כתובת

„א ס ף"

ASAPH PUBLISHING CO.
169 East Broadway, New York City

קלמן נחום שפיר ובנו

חנות לממכר כלי זהב, כלי כסף, כלי רודזשירס ואבנים טובות ומרגליות

בטבורה של עיר

169 איסט ברודוויי

K. N. SHAFFER & SON,
169 East Broadway, New York.
Tel. Orchard 6812

OL. VII NEW YORK, MAY 7, 1920 No. 8

הַתֹּרֶן

יוצא לאור על־ידי
ההסתדרות הציונית
באמריקה

—

העורך:
ראובן בריינין

שנה שביעית | ניו־יורק, י"ט אייר, תר"ף | גליון שמיני

בָּאָה הַשָּׁעָה

גדולה היא ההתלהבות הלאומית שהקיפה את בית ישראל מיום שבאה הבשורה מסאן רימו. אולם — וזאת עלינו לדעת מראש — עוד מעט וההתלהבות החזקה תחלש, תצער ותעבור. היינו היום־יומיים יקבלו את צורתם הרגילה, השכיחה. ה„נס" (כך כנה חיים ווייצמאן את ההחלטה של סאן־רימו) ישוב להיות לדבר שמובן מאליו, לדבר שהיה מחויב להיות לפי המצב המדיני בעולם. החגים, חגי־הגאולה, ואספות התרועה יחדלו. במקומם יבואו ימות חול, ימי עבודה. כי המעשים מחכים לעושים. השעה דוחקת. ועלינו לדעת שאם עתה לא יתחילו במעשים גדולים וממשיים, במפעלים כבירי ערך, ואם לא יסדרו מתחלת הדבר את המעשים והמפעלים האלה באופן הראוי, אז בכיה לדורות היא.

עתה היא השעה הפסיכולוגית. עיקר חשיבותה וערכה המיוחד של הבשורה מסאן־רימו הוא בזה, שהעם העברי קבלה כבשורת גאולה: „ארץ־ישראל לעם ישראל". אין העם העברי יכול להעלות כלל על דעתו שעתה, אחרי ההחלטה של סאן־רימו, לא התחילה עוד גאולתו האמתית, הגאולה אשר אליה קוה זה כאלפים שנה, יען כי כבר נמלאה סאת צרותיו, כבר נמלאה כוס דמעותיו, כבר הגיעה צעקתו עד לשמים.

העובדה היותר חשובה היא זו, שהעם העברי רואה בהחלטת סאן־רימו אתחלתא דגאולה, את עלות השחר ואת התגשמות חלומו הלאומי.

ועתה — יבואו, מצד אנגליה, באורים על ההכרזה איזה שיבואו, תהיה ההגדרה מה שתהיה; ישתלשלו המקרים והמאורעות בלונדון או בירושלים איך שישתלשלו; יהיו המכשולים והעכובים — דבר שצריך להיות נכונים אליו מראש — מה שיהיו ומאיזה מקום שיבואו, אם מבית או מחוץ, — העם העברי התעורר. העם העברי מאמין, והאמונה הוא הכח היותר חזק והיותר מכריע, כי גאולתו כבר התחילה ואין להכחידה ולבטלה בשום אופן, בשום תחבולה דפלומטית, בשום התנגדות מאיזה צד שיהיה. העם העברי האמין הפעם באנגליה ומאמין בלגיון העמים שלא יתעוללו בו ולא יעשוהו למשחק. העם העברי מצא בבשורת סאן־רימו (שתמציתה: „ארץ־ישראל לעם ישראל") תנחומים לנפשו המדוכאה; העם העברי בכללו, אחרי כל הנסיונות הקשים שנתנסה בהם ואחרי כל המאורעות הכבירים, השנויים העצומים, הסערות והמהפכות שכבר באו בעולם ושעוד מתרחשים לבוא, — העם העברי רוצה להגאל גאולה שלמה — ועל־כן גם יגאל.

העם העברי נכון להביא קרבנות גדולים לבנין ביתו הלאומי על אדמת אבותיו. מאות אלפי יהודים עומדים ומחכים, עומדים ודוחקים את הרגע, לפתיחת השערים בארץ־ישראל, ונכונים המה לעלות בכל אופן שיהיה ואינם נרתעים מכל מה שיהיה ומכל מה שיבוא, אם רק יכנסו אל הארץ, אם רק ירגישו את אדמת אבותינו תחת רגליהם...

רבים הם החלוצים בקרב בני נעורינו. עמוקה היא הכרתם הלאומית וגדולה וכבדה אחריותם.

אין בשעה זו ציונים ובלתי־ציונים. יש רק יהודים נאמנים לעמם, יהודים בעלי הכרה ובעלי אחריות לאומית, ויש יהודים רק על־פי שמם, יהודים שכבר חדלו, אם מדעת או שלא מדעת, להיות יהודים. הראשונים, בלי הבדל מפלגה ומבלי הבדל הדעות, רוצים בציון ונכונים לעזור בבנינה, בתחיתה ובתקומתה והם עתידים גם להביא קרבנות. וגם הבלתי נלהבים שבהם, גם אלה מהם שאינם

ממשוללי הגלות וגם אלה שלא הכניסו עוד אל הכרתם הפנימית את כל גדלו, עמקו ורומו של הרעיון הציוני, — גם אלה מבקשים כיום בארץ־ישראל מקלט בטוח למאות אלפי האחים האומללים, המפרפרים תחת ידי התליונים בארצות שונאיהם ורודפיהם. ואם, אולי, בעצמם עוד לא ימהרו ללכת לארץ ישראל, הנה, על כל פנים, יעזרו בכל מה שיהיה ביכלתם, ואולי עוד יותר מכפי יכלתם, לבנות שם את ביתנו הלאומי ולתת ניר ותקוה לרוח ישראל, לתורתו, שפתו ותרבותו, למען הגדיל כבודו בעיני העמים. ורק אלה שכבר כבה בלבם זיק היהדות האחרון, רק אלה שכבר אין להם עוד שום קשר בעמם ושום רגש־כבוד של יהודי והם עומדים רחוק מכל הנעשה ומכל המתהוה בעולמנו, — רק בלבם הם לא נגעה הבשורה הגדולה של סאן־רימו, רק הם עומדים עדיין מחוץ להמחנה הגדול שהתעורר לתחיה (אנו אומרים „עדיין", יען בלי ספק הטובים והמעולים שבהם עוד יחזרו בתשובה לעמם ולציון), ואם לא כולם שונאי ציון הם, הנה רובם מתיחסים עדיין בקרירות־רוח, בשויון־נפש ויותר מכל בחוסר הבנה והכרה אל האפשרות הניתנת לנו לבנות ביתנו הלאומי בארץ־ישראל. כל הדבר הזה, עם כל גדלו וחשיבותו בתור מאורע מדיני מהמדרגה הראשונה ועם כל ערכו העצום בעיני העולם הגדול והכללי, — כל הדבר הזה הוא להם ענין ש„לכם" ולא „לנו".

הציוניות יצאה כיום, בעצמו של דבר, מגדר המפלגה ומהתחום המוגבל שקבעו ושסמנו לה. הציוניות היא עתה ענין של כל העם העברי. התעמולה הציונית הגדולה והכבדה, שהציונים הנלהבים, סופריהם ודברניהם, מנהיגיהם ועסקניהם הקדישו לה כחותיהם ועתותיהם במשך של דור אחד, — תעמולה זו כבר עשתה פרי. הציוניות כבר חוללה שנוי ערכין בעולמנו היהודי, ואין גם לפקפק בזה.

והנה העם העברי בכל ארצות פזורו וגלותו עומד כיום ומחכה להמנהיגים העומדים בראש התנועה הציונית, לאלה אשר קבלו עליהם את כל אחריותה, כי יורו לו את הדרך, כי יסילו מסלה ישרה המובילה אל המטרה הגדולה: בנין ביתנו הלאומי והעמידה ברשות עצמנו, — כי יתוו תכנית של עבודה רחבה ומקיפה, עבודת הגאולה באמת, כי יסירו מעל הדרך את המכשולים הרבים וכי יראו בעוד זמן את הנולד.

העם עומד ומצפה ל צ ו י לפקודה, לדברים ברורים ומוחלטים — והוא, העם, נכון לעזור, נכון להתחיל את העבודה למרות כל הקושי שיש בה, למרות כל התלאות והפגעים.

העם עומד ומצפה.

והפרובלימה היא עתה זו: לדעת כיצד להשתמש בהתלהבותו ובהתעוררותו של העם, למען הניע בכח ובמרץ מיוחד, במהירות ובבינה יתרה את גלגל ההיסטוריה שלנו.

מֵהֶעָבָר הַקָּרוֹב

מאת

ד"ר א. ש. זאכס.

בנות ישראל.

בת־ישראל בעיירות־ליטה היתה נקיה וברה, כפרח זה בטרם פתח אור־השמש את גביעיו. נשמתה היתה זכה, לבה — רך ומלא רחמים ועל פניה היה שפוך חן יהודי אמתי, בלי כחל ובלי שרק.

בהיותה עומדת תמיד תחת השגחת אמה, היתה בת־ישראל כשרה ויראת־אלהים. ברם, צניעותה היתה חבויה לפני־ולפנים של נשמתה הצעירה. האמונה היתה בשבילה רגש דתי עמוק, מין התדבקות ב„כח טמיר", מין רעיון פילוסופי נאצל, אשר מלא את כל הויתה תוכן רוחני עשיר.

כרחוקה ופרושה מן העולם אשר מחוצה לה, היתה בת־ישראל ביישנית, תמימה ובאומץ שאינו־רגיל המיתה בקרבה את רגש־האשה, שהיה תוקפה לפרקים. רחוקה היתה בת־ישראל ממחשבות זרות. ידוע ידעה, כי אסור להרהר הרהורים כאלה, כי עבירה היא.

בבית־אמה למדה משחר־ילדותה להיות „עקרת־בית"; לא אם, לא אשה לבעלה, אלא „עקרת־בית", הצופיה הליכות־הבית.

האם היתה מתגאה בבתה, כי אפשר לה לסמוך עליה בכל דבר בהליכות־הבית והבת היתה נהנית מן הרעיון, כי מוסרים לידה כל הליכות־הבית וכי בעיר מסיחים בה ומספרים עליה, כי „בריה" היא ויודעת לכלכל את כל עניני־הבית.

ביהירות מיוחדה היתה הנערה, בת שלש־עשרה או ארבע־עשרה, נושאת את חבילת המפתחות המצלצלים בסינורה, שהיה כרוך מסביב לחולצתה הרכה: את מפתחות המגדל, שהיו טמונים בו התכשיטים, כלי־הכסף־והזהב ומפתחות המזנון, שעמדו בו פכים מלאים מיני מרקחת, שהיא גופה עזרה לאמה בטגונם.

לפעמים קרובות היה דבר זה גורם קטטה בין הילדים. האחים הצעירים לא היו רוצים להכיר את אחותם בתור ממלאת מקום אמם. הם לא יכלו שאת וסבול את קול־המצוה שלה. ביחוד חרה להם הדבר, על כי היא סוגרת במנעול ובריח את הפנגים, השומן ומיני המרקחת השונים... עתים היה הדבר מגיע לידי צעקות וצווחות ולפעמים עד לידי הכאות והבאת דבה רעה לפני אבא ואמא, אשר היו מפשרים ביניהם או נותנים הצדקה לבתם.

חיי חברה לא ידעה בת־ישראל בעיירות ליטה. שמוע שמעה, כי בכרכים הגדולים: בריגה, בווילנה ובערי־הפקר אחרות דומות להן, — מתאספים בחורים ובתולות יחדיו ויוצאים במחולות. היא שמעה עוד הרבה דברים נוראים אחרים הנעשים שם, אולם היא לא קנאה בנערות ההן והחליטה בלבה, כי היא לא היתה יכולה לחיות בערים פרוצות כאלה אפילו שעה אחת ונתנה שבח והודיה למי שאמר והיה העולם, שאין הוריה גרים שם.

אֶל הָעִבְרִים

(להועידה השלישית של ההסתדרות העברית).

שלש שנים עברו על ההסתדרות העברית באמריקה מיום הוסדה — אלה היו שנות נסיונות קשים, שנות עמל ותלאה להעומדים בראש העבודה העברית.

הנסיונות היו קשים, יען כי בעצמו של דבר לא היה מה לסדר, או יוצרי ההסתדרות מצאו לפניהם חומר שלא ניתן, או שלא היה נוח, להסתדר.

מספר האגודות העבריות שהיו מתקיימות באמריקה עד הוסד ההסתדרות היה מעט מאד. אולי מנין מצומצם, או עוד פחות מזה. וגם אלה האגודות האחדות שהתקיימו לא היה לקיומן בסיס נכון, ולעבודתן חסרה תכנית ברורה ועובדים חרוצים ובעלי השקפה רחבה.

קשה היה לסדר ולאחד גם את אותן האגודות המעטות, יען — האמת ניתנה להאמר — כי דוקא ה ע ב ר י ם באמריקה הם נעדרי חוש האורגאניזאציה. כל אגודה רוצה להיות מרכז בפני עצמו, מרכז מבלי היקף. אין הפרט העברי רוצה להשתעבד אל הכלל.

רק בשגיאה נקראה לשפת העבודה העברית בשם „הסתדרות“. רגילים אָנו לדבר ולכתוב על־אדות תנועה עברית באמריקה. אין זה אלא שגרת הלשון ויפוי ניב. האמת היא, שאין דבר מתנועע מעצמו ב„עולם העברי“ (זהו עולם הניתן במרכאות כפולות) של אמריקה. אין זה דבר חי הנושא את עצמו. צריך להחיות מתים, לעורר נרדמים אם לא רפאים. אין העצמות היבשות רוצות או יכולות להתקרב אחת אל אחת ועל כן לא ניתן בהן גם רוח, רוח של יצירה. ואם נרמה לפעמים, כי יש בהן רוח חיים וסימני תנועה, אין זה אלא רוח מרגנים, תנועה של סכסוכים על דברים של מה בכך או בשביל כבוד מדומה, אם לא בשביל ענינים חמריים, פשוטים וגסים, שאין להם שום שייכות אל העבודה העברית, עבודת התחיה עצמה.

אותה העבודה העברית הפעוטה והדלה שמצאה ההסתדרות לפניה היתה כלואה בחוג צר ובתוך אויר מחניק. קיומה היה תלוי במקרה, בנס ולא היתה לה כל קביעות.

בקשה ההסתדרות לאחד ולחבר את הכחות העברים הבודדים — וכמה היה קשה הדבר! היום מאגדים ומחר הם מתפזרים. באים נואמים, סדרנים ומזכירים בשם ההסתדרות ומלהיבים את רוחות העברים הקרים עד לנקודת הרתיחה — למחרת הם מצטננים עד לנקודת הקפאון. איזו קבוצה בודדה של עברים מקבלת עליה לעשות דבר, ליסד מה או להתחיל באיזה מפעל. אולם הזריזות, גם במקום שהיא נראית לכאורה, היא רק לשעה, לרגע. וכעבור רגע והנה התרשלות ורפיון ידים. ואם יעשה לפעמים איזה דבר באמריקה לטובת התחיה העברית, אין לזקוף זה על חשבונה של איזו אגודה, של איזו חבורה או קבוצה. רק יחידים, בודדים, היו העושים, המקריבים, המתחילים והגומרים את המפעל. והאחרים או שהפריעו ועכבו את העבודה, או, באופן היותר טוב, התיחסו בקרירות רוח ובשויון נפש.

הימים הספורים, שאז פרקה בת־ישראל את עול־הבית מעל שכמה, היו ימי שבת ומועד. היא היתה מתקשטת אז בשמלותיה המגוהצות, סכה את ראשה בשמן־זית או בשומן־אוז ויצאה עם חברותיה לטייל ברחוב.

יפה היה הרחוב בשעה שבנות־ישראל היו מטיילות בו. רוחות רעננים, כאלה של עצי־האתרוג בלבלובם, היו נשאים בחלל־האויר. פסיעותיהן היו מלאות חן, אבל טבעיות, כשם שטבעי היה צבע פניהן, המפיקים נוער, ששון החיים ורגשות מסותרים.

בת־ישראל היתה עשירה מאד ברגשי אהבה. אולם רק לעתים רחוקות היתה אהבה זו לגבר ידוע לה. על־פי רוב היו דמיונותיה נשאים הרחק־הרחק מתחומי עיירתה הצרים. היא היתה הוזה על מחזות רומאנטיים, על גבור חיל, על בן־נביא, על משיח... את התגשמות הזיותיה היתה מציירת בדמיונה לפי נטיותיה ורגשות אהבתה.

כשהיה אבא אומר לבתו הצעירה בדרך־הלצה, כי התבגרה כבר בלי עין־הרע, כי הנה בתולה־כלה וכי בקרוב יבואו השדכנים „לדבר בה נכבדות“, — היתה משפילה את עיניה ופניה כוסו אודם בושה, אודם של צניעות ושל תום והיתה מבקשת דרך, כיצד להחלץ משיחה כזאת...

אותה בת־ישראל הצנועה, הביישנית, מלאת־החן, היתה אחר־כך לאשה הכשרה לבעלה, עקרת־הבית, לבת־המלכה היפה והמקושטת בשעת ה„סדר“, לאשת־החיל בחנות, אם המשה'לים והשלמה'לים, בעלי העינים היפות והבהירות, הפנים הבהירים והמחות החריפים.

* * *

לא כל בנות־ישראל היו צנועות כאלה. היו ביניהן גם כאלה, שאהבו להתקשט אף בימות־חול, להרים קול־צחוק לשמע כל בדיחה של שטות, להסתכל פעם בפעם במראה ולהראות לפעמים בחוץ בשערות פרועות, לבוא בחברת רווקים ומשרתי החנויות, שהיו אוהבים לספר ספורי מעשיות דו־פרצופיות ולהשמיע הלצות מפולפלות.

הבתולות הללו היו אמנם גוערות בנזיפה, כביכול, על הבחורים האלה, המנבלים את פיהם, ומקללות אותם כי תיבש לשונם, אלא שבאותה שעה עצמה היו נועצות בהם את עיניהן ושולחות מבטים עגבניים בבחורים העליזים שידעו מראש, כי הבתולות לא תרגשנה עצמן נעלבות.

אחרי בתולות כאלה היו מרננים. ובתולה, שרננו אחריה, לא היתה יפה לשידוכים, ואם זרקה בה שיבה לא נדו לה.

הבתולות פחותות־הערך, שהכל היו מרננים אחריהן ואשר כל אחד נזהר מבוא אתן במגע־ומשא, היו „הפרוצות“.

הפרוצות האלה היו רובן בנותיהם של שואבות־מים, כובסות־לבנים ו„מגלגלות־מצות“ — בנות אלמנות עניות, שגרו בחורבות בקצוי העיירה, באין לחם, באין עצים להסקה ובאין אור...

על בניהן של אותן האלמנות היתה הקהלה עוד משגיחה, החזיקה אותם בתלמוד־תורה עד שנת השלש־עשרה לימי חייהם ואחר־כך היו מוסרים אותם לבעלי־מלאכה. כנגד זאת לא היה איש משגיח על בנותיהן, שהיו שלוחות לנפשן ברחובות ובשוקים, לבושות קרועים

שלש שנים עמלו העומדים בראש ההסתדרות העברית לברוא תנועה עברית באמריקה, להכניס הכרה עברית בחוגים שונים ולפנות את הדרך לעבודה עברית מסודרה. עבודתה של ההסתדרות היתה איפוא עבודת החלוץ: לא רק לחרוש ולזרוע את השדה העברי (על הקציר לא היו יכולים גם לחלום), כי־אם גם ליצור ולהכין את הקלשונים והמחרשות, ללקוט את גרעיני הזריעה — שכה קשה למצוא אותם בניר לא זרוע — אחד לאחד.

שום הכנסה קבועה לא היתה להסתדרות העברית בכל שלש שנות קיומה. האגודות העבריות המתקיימות, כביכול, וגם אלה שנוסדו על־ידי ההסתדרות, לא תמכו בידיה ולא עזרו לה, לא בחומר ולא ברוח. אלה אשר עמדו בראש ההסתדרות מלבד אשר בזבזו כחות רבים ועצומים להרים את הרוח העברי באמריקה ולהשתמש בכל מכשירי התעמולה, עוד היה עליהם להספיק את ההוצאות המרובות שהיו דרושות לכלכלת הלשכה, לכלכלת המפעלים והעבודות שהתחילו בהם, או שבקשו להכשיר בשבילם את הקרקע, להכשיר בשבילם את דעת הקהל ואת דעת המקום. ותמיד היה חסר כסף, ותמיד היו חסרים עובדים ועסקנים, חורשים וזורעים.

רובם של העברים ובעלי ה„תחיה", ודוקא אלה אשר רוממות השפה העברית תמיד בגרונם, לא עזרו להסתדרות לאחד את הכחות התרבותיים ולא תמכו בידיה. או שעמדו מרחוק ולא נקפו אף באצבע קטנה לטובת העבודה העברית, או שבאו רק בטענות ותביעות, בתלונות ותרעומות שלא מן הענין ולא בשביל איזה ענין ברור.

העבודה העברית, עבודה הראויה לשם זה, דורשת אנשי רוח ואנשי דעת המסורים לה לשמה מבלי פניות ונטיות צדדיות. וכל עבודה זו אינה שוה מאומה ואין לה שום ערך אם לא תהיה מכוונה בראשה ורובה לחנוך דור עברי במדינה זו, אם לא תעבד ולא תכשיר את דרכי החנוך העברי, אם לא תברא ספרות של הוראה וחנוך, בהתאם לתנאי המדינה, אם לא תברא ספרות של ילדים ושל בני־נעורים ואם לא תכניס את הספר העברי אל הבית העברי.

אפקים רחבים מתגוללים כיום לפני העבודה העברית. אין היא יכולה להסתפק עוד במועט, באגודות של „דוברים". אין עבודה ציונית, אין עבודה לאומית בלי עבודה עברית. עבודה ציונית, עבודה לאומית בלי עבודה עברית, הוא גוף בלי נשמה.

הננו עומדים על מפתן הגאולה, גאולת הארץ וגאולת העם — האם לא נגאול גם את שפתנו מעבדותה ושפלותה במדינה זו?

ואם רוצים אנו באמת לגאול את שפתנו ולהחיותה, אם רוצים אנו באמת להחיות את הרוח העברי במדינה זו, אז מחויבים אנו לבקש דרכים חדשים להעבודה העברית ולפלס לה מסילה בתוך כל שדרות יהודי אמריקה.

שלש שנים של נסיונות קשים עברו על ההסתדרות העברית, אבל במשך הזמן הקצר הזה בערך כבר נוכחה לדעת, שאמנם יש לברוא תנועה עברית וליסד מוסדות

ובלואים, עד... עד אשר נעשו, בעונותינו הרבים, להפקריות וחצופות.

בלילות־האפלה אפשר היה לפגוש את השוטר, את ה„פריסטאב", את לבלר הכפר ועוד מיני נפשות כאלה הולכים אל הצעירות האלו. איש לא קלל את הצעירות האלו משום שבאו במגע־ומשא עם בעלי ה„כפתורים", כי מי יערב לבו להתערב בעניני הרשות? אדרבה: בסתר לבם היו חנוני העיירה חושבים, כי יש לפעמים לקבל טובה על־ידי ציפקה זו, בתו של השואב־מים, שהיא מקורבת לפריץ־העיירה. יכולה היא להשתדל בשעת עריכת פרטי־כל, בשעת משפט וכדומה. רק דא עקא, ש„אהרנ'קה קופלמייסטר" התחתן יותר מדי להבתולות הללו.

האמת לאמר, היה „אהרנ'קה קופלמייסטר" בן למשפחה מיוחסת. אחיו היה למדן מופלג ואביו היה במשך כמה שנים גבאי בבית־המדרש והנאמן של „מעות־חטים". אבל הוא גופו, כלומר: אהרנ'קה, — אל תשאלו! כמוהו ככל שונאי־ציון.

כסבורים אתם, כי היה בעל מזג רע, רשע־מרושע? חלילה! אדרבה: הוא היה מטבע ברייתו בעל לב טוב. אם ראה עני, היה מוכן ומזומן לפשוט את כתנתו מעל בשרו ולתתה לו. ברם, מה יועיל לו לאדם לבו הטוב, אם הוא גופו היה מנוול. שד־משחת ישב בקרבו והוא הטה אותו מדרך הישר. כלום יש לכם מושג כל־שהוא ממעשי־הפקרותו של אהרנ'קה! היה מעשן בשבת, לא צם ביום־הכפורים ועשה עוד כמה וכמה דברים אסורים. את שם־הלואי „קופלמייסטר" נתנו לו משום מעשה שהיה:

— פעם אחת, בערב קיץ חם — כך ספרו שומרי בית־הקברות, שראו זאת בעיניהם ואפשר היה להאמין להם — יצאה מה„קפלה" (בית־הקברות הנוצרי) הפלגש של הכומר, ולא עברו רגעים מועטים ואחריה יצא באותה הדרך עצמה — ארקה.

— הא כיצד, ארקה? — שאלנו אותו — כך מוסיפים שומרי בית־הקברות לספר, — איך זה באת באמצע הלילה לכאן, לה„קפלה"? ומה עשתה כאן, בשעה כה מאוחרת, הפלגש של הכומר? בקיצור: ארקה היום, ארקה מחר — הוא נמגם בלשונו ולא ידע מה לענות.

למחרת בבוקר, עם ה„מנין" הראשון, כבר ידעו כל בני העיירה את כל הקורות את ארקה בלילה ולאחר שעות אחדות, כשכל החנויות היו כבר פתוחות, היתה כל העיירה כמרקחה.

— היודעים אתם, כי יש לנו „קופלמייסטר" בעיירה? — רץ השמש בשמחה לקראת כנופית יהודים שעמדו בשוק.

— איזה קופלמייסטר? — שאלו כולם בסקרנות ועשו אזנם כאפרכסת.

— כלום לא שמעתם מה שקרה אמש לארקה שם בה„קופלה"?

כולם פרצו בשחוק. כל אחד הבין, כי ה„קופלמייסטר" החדש אינו אלא ארקה, שמצאו אותו בה„קופלה" ביחד עם הפלגש של הכומר.

מאז יקראו בני העיירה לארקה בשם „קופלמייסטר" וזה שמו עד היום הזה.

עברים גדולים גם במדינה זו. קשה הוא הדבר, אבל אפשר ואפשר. למפקפקים, לנואשים ולעברים שאין כחם אלא בבטול כל דבר, אין מקום בתנועה זו.

אחריות גדולה וכבדה מוטלת עלינו העברים, הרוצים בתחית עמנו, בשעה זו, שעת ההתעוררות הלאומית, שעת הבנין והיצירה. אם אנחנו לא נרים את הדגל העברי — מי זה ירימו? אם אנחנו לא נתעורר בכחות חדשים ללחום את מלחמת התחיה העברית — מי זה יאסור את המלחמה?

לא רבים הם בינינו — למה נכחד את האמת? — המסורים בכל נפשם להעבודה העברית והנכונים להביא לה קרבנות (ובלי קרבנות אי־אפשר לעבוד עבודת חלוצים) — ואם גם המועטים האלה, — הוי כמה מועטים הם! — אם גם הם לא יתאחדו, גם אם יש חלוקי דעות ביניהם, לשם המטרה הגדולה, לשם התחיה העברית, מי זה יעשה את העבודה הגדולה הזאת?

בעוד מספר ימים תפתח הועידה השלישית של ההסתדרות העברית באמריקה. בגורלה של ועידה זו נפל להתאסף בימי הרמת הרוח העברי, בימי צמיחת התקוה הלאומית ועלות שחר הגאולה. ומקוים אנו לראות בועידה זו את טובי העסקנים העברים ואת כל הנשבעים לדגל העברי. ואם תקותנו זאת תתמלא, אז אולי באה שעת הכושר לבסס את העבודה העברית באמריקה על יסודות יותר מוצקים, ואז אולי יצליח בידינו ליסד אותם המוסדות ולגשם אותם המפעלים, שאליהם שאפה ההסתדרות בשתי השנים האחרונות מבלתי לגשמם מחסרון השתתפות נאמנה מצד אלה האלמנטים ביהדות האמריקאית, שמחויבים היו להיות לעזר לנו. אם עלה השחר על שמינו, אז אולי יזרח גם לנו העברים ואז אולי יתעוררו משנתם גם אלה הנרדמים אשר בקרבנו.

אם העברים באמריקה יאחרו, מחמת התרשלות ורפיון ידים ורוח, גם שעה זו וישארו עומדים מרחוק ומחוץ למחנה העובדים את עבודת עמם ותחיתו, עתידים הם ליתן את הדין. כמובן, שלא רבים הם היראים מפני דין זה, מפני משפט ההיסטוריה, אבל אלה המועטים אשר אלהים נגע בלבם, אינם רשאים להסתפק באנחות ובגניחות לבד על כבוד הרוח העברי כי גלה, על עם־הארצות שבקרב חלק גדול מיהודי אמריקה, על מאות אלפי ילדי ישראל שאינם יודעים צורת האלפא ביתא, על הספר העברי שירד במדינה זו מגדולתו ושגלה מבתי ישראל. באנחותיהם לא יושיעו ולא ישנו דבר.

לנו נחוצים כיום עובדים, עובדים באמונה ובחריצות. ואם לא עכשיו — אימתי?

מה שנחוץ לנו כיום הוא התאחדות הכחות, התרכזות הרצונות בהסתדרות אחת שיעמידוה על יסודות נכונים, לבל תהיה תלויה ברוח ומסורה בידי המקרה.

רבותי, כבר הגיעה השעה לעשות דבר־מה גם בעד התרבות העברית במדינה זו!

רבות שאפה, רבות חפצה וגם רבות עמלה ההסתדרות העברית באמריקה והמעט שהשיגה, המעט שהוציאה לפועל הוא רק התחלה, הוא רק נסיון שנעשה בתנאים היותר קשים.

הועידה הבאה של ההסתדרות העברית לא נקראה בשביל תעמולה כלפי חוץ, לא נקראה בשביל איזו דימונסטראציה וכדומה. ועידה זו נקראה בשביל לתת דין־וחשבון מכל הנעשה עד עתה, בשביל מנוי הכחות שיש לנו ובשביל סדור העבודה הבאה. אין עוד דרכים כבושים וסלולים להעבודה העברית במדינה זו. העובדים עבודה זו מבקשים עוד את הדרכים — הדרכים שאחזו בהם עד עתה לא הצליחו ביותר — ועל הועידה תהיה להתוות את הדרכים החדשים, אשר עלינו לבחור בהם כדי שנצליח יותר. אין לנו רוטינה שהעלתה חלודה, ועל כן יותר נקל יהיה לאחוז בדרכי עבודה יותר מתאימים להמטרה הגדולה ולבחור באנשים יותר מוכשרים לעבודה זו.

עברים, באה השעה לבנות!

ראובן בריינין.

אִלֵּם גֶּשֶׁר וִלְיַמְסְבּוּרְג בָּעֶרֶב...

מאת
מ. פיינשטיין.

אִלֵּם גֶּשֶׁר וִילְיַמְסְבּוּרְג בָּעֶרֶב,
נָם וְלֹא נָם
עַל כַּפֵּי אֲבָנָיו הָאֲפוּרוֹת וּמִתְפַּסְפְּסוֹת,
תָּלוּי עַל מוֹטוֹתָיו הַנְּשׂוּאִים עַל בַּאֲלַכְסוֹן
וּנְטוּיִים כִּשְׁבָטִים עָבִים וַאֲיוּמִים עַל הָעוֹלָם,
וּמֵהֶם כָּל פַּחַד בְּנֵי הָאָדָם בּוֹקֶר וְצָהֳרָיִם,
וּמֵאִתָּם כָּל הַתְּכוּנָה, הַחִפָּזוֹן ·
עוֹד מְעַט וְנָחֲתוּ אֶל שׁוֹטֵי־בַרְזֶל
וְדָשׁוּ אֶת הַנָּהָר וְאֶת חֲפָיו
עַל עָוֹן לֹא יָדוּעַ שֶׁחָרוּ ·
הוֹמְמִים כְּמִגְדְּלֵי יְמֵי־בֵינַיִם נֶעֱזָבִים,
עוֹמְדִים שְׁעָרָיו הַגְּאֵיוֹנִים בְּתוֹךְ רֶשֶׁת כְּבָלִים

וּבְלִבָּם פְּקוּדָה אֲשֶׁר נֶאֱלְמָה וְקָפְאָה ·
וּפַנָּסִים חֲוַרְוָרִים זָעִים כַּעֲבָדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ,
וְצִלְלֵי סְתָו קְרִירִים מִתְבַּהֲלִים, נִדְבָּרִים יַחַד וְרוֹצִים לָנוּס
מֵעַל גַּבֵּי הַמִּרְצֶפֶת הָאֲפוּרָה
וּלְהִתְחַמֵּק בֵּין הַפַּסִּים וְהַשְּׁבָכוֹת הַמַּשְׁגִּיחִים
בְּעֵין־תְּנוּמָה,
לָנוּס אֶל כָּל אֲשֶׁר תִּשָּׂא רוּחַ ·
אַךְ לַשָּׁוְא! הֵם נִקְשְׁרוּ אֶל כָּל פַּס וָבַד וְיָתֵד
וְלֹא יוּכְלוּ בְּרֹחַ וְהִנָּצֵל,
וְהֵם מְפַרְפְּרִים לַחוֹפֶשׁ עַד אַפִּיסוּת־כֹּחַ ·

אֵלֶּם גֶּשֶׁר וִילְיַמְסְבּוּרְג בְּעֶרֶב סְתָו הַקָּרִיר,
כִּי מַה לוֹ וְלַסְּתָו וְהוּא לֹא יֵדַע כְּמִישָׁה,
וְגֵאֶה הוּא לֹא יִפְצֶה פִּיו —
לֹא נָאֶה הוּא הַדִּבּוּר לַמְיוּחָסִים ·
וּבְדְחִילוּ וּרְחִימוּ נוֹשְׂאִים אֵלָיו שְׁנֵי חַחִפִּים מַבָּט מִבַּלְבָּל
וּמַחֲנִיפִים לוֹ בִּלְשׁוֹנָם הַמּוּזָרָה —
לְשׁוֹן סֶגוֹלֵי־אֵשׁ וְשׁוּרוּקִים וַחֲטָפִים
וְכִתְרֵי־זִיקִים, וְנַחֲשֵׁי־חַשְׁמַל הַמִּתְפַּתְּלִים ·
הִנֵּה רֹאשׁ צִפְעוֹנִי, הִנֵּה גַּבּוֹ, הִנֵּה זְנָבוֹ,
וּפִתְאֹם חָלַף! לֹא רֹאשׁ, לֹא גַב, לֹא זָנָב,
נֶעֱלַם נְחַשׁ הָאֵשׁ, אֵינֶנּוּ, נִדְעַךְ · · ·
כַּךְ מְדַבְּרִים שְׁנֵי הַחַפִּים שְׂפַת חֲנֵפִים
אֶל הַגֶּשֶׁר גְּדָל הַיִּחוּס,
וּבֵינְתַיִם שׁוֹלְחִים קַוֵּי־פַנָּסֵיהֶם זְרִיזִים
לִצְלוֹל וּלְחַפֵּשׂ בִּמְצוּלוֹת נָהָר
אִם לֹא יֵשׁ בָּם עֹשֶׁר צָפוּן ·
וְלַגֶּשֶׁר — מַבָּט חָנֵף, מַבַּט־תַּרְמִית:
לֹא גַנָּבִים אָנוּ, לֹא מְנַצְּלֵי תְהוֹמוֹת,
יִרְקְדוּ, יְשַׂחֲקוּ הַיְלָדִים עִם הַמַּיִם,
בְּמַטְמוֹנוֹת שְׂפוּנִים הֵם לֹא יִגְּעוּ,
חַס, חָלִילָה!

דִּמְעָתִי לְרֹאשׁ שִׂמְחָתִי

מאת

א ב ר ה ם ש ו ע ר.

על הקברים של גבורי האומה.

.1

הנהו... הר העברים הנהו!

וכמה הם הקברים! קברים ישנים, קברים חדשים, — קברים מלפני אלפים בשנים, קברים של אתמול, של היום.

עברו את כל המדבר, נוסו בכל הנסיונות, עונו בכל הענויים, נשאו, סבלו... והנה התחנה האחרונה, עומדים כבר בקצה המדבר, הנה הוא ההר... הר העברים...

מרחוק נראית הארץ... מרחוק הארץ הברוכה, המובטחה — ודוקא פה, לרגלי העברים מתים גבורינו, חלוצינו!

מתים הגבורים, הגבורים מכל הסוגים, המינים, הגבורים מכל המפלגות מכיון שהם באים לרגלי ההר, מגיעים למשאת נפשם, מתים הם מבלי ראות את היום הגדול אחרי הליל הארוך, הנורא...

ושוכבים הם בקצה המדבר לרגלי הר העברים, שוכבים מתים או הרוגים — והרוחות מנשבות עליהם את החול הצהוב, החם, ומכסות אותם, ומכסות אותם.

שוכבים הגבורים מתים, חללים — ומתגוללים בעפר לוחותיהם הקדושים, שקבלו על הררי סיני שלהם, ועל־יד החללים. מונחים עזובים פקנים רצוצים מטות האלהים שהיו בידם, אלה המה המטות שעשו בהם את כל האותות והמופתים, שבקעו בהם ימי־סוף ,ירדנים מלאים על כל גדותיהם...

.2

על משכבי בלילות נדוד ושחור הרבה אנחות נאנחתי, הרבה התפרצו מלבי הסוער, — יצאו... אחת לי נשארה, אנחה אחת...

פתאום בקע השחר, פתאום אורו פני המזרח — לא הספיקה אנחתי התפרץ; נשארה עמוק בלבי אנחה בלתי־נאנחה.

על משכבי בלילות נדוד ושחור הרבה דמעות שפכתי, הרבה נגרו מעיני הדומעות... אחת לי נשארה, דמעה לא־נבכתה אחת, והיא תלויה בריסי עיני, תלויה שוממה, אינה דומעת ואינה שוקעת...

פתאום בקע השחר, פתאום אורו פני המזרח — נשארה דמעתי לאנדמעה...

ואני עומד קודר. לבי נשבר מכובד אנחתי, עיני כהה מדמעתי המאפילה...

וכל העולם כולו מלא שירי הללויה, וכל הארץ מתבקעת מן התרועות וקולות השיפה.

הענגים השדירים נפוזו... עמוד־השחר עולה...

ומיפו כולו המזרח, — כליל זהב, תכלת וארגמן.

ואני... עומד אני תוהה, לבי נשבר, — אפשר כי יגעתי באנחתי, עיני כהה — מאפילה, אפשר, דמעתי...

ואני רואה: — שם, רחוק בקצה השמים רובצת עדנה ענגה שחורה הרת חזון ויעם וישטף מטר...

אפשר, — ובמיד בעיני לא התפרצה באנחתי האחרונה, אפשר בכיר בעיני דמעה אחת עוד נשארה לה, דמעה שלא נבכתה...

.3

מירי הרעש של עמי.

אם יגדל מבניו נשר יפלח הוא את לבו הירא או בשעה שפרש כבר את כנפיו ויקריא על!

בשיתנגן מעצמי בהצית לילה בנורי של איזה הוד ינתק המיתר דוקא באמצעיתו של שירו הגדול!

וכי יעבור את המדבר הגדול אחד מבני משה, יעבור ויתגבר על כל עמל ותלאה וכבר עומד הוא על הר העברים, בקצה המדבר, וכבר מרחוק נראית לו ארץ חמדתו, משאת נפשו — ימות!, — מרחוק רואה הוא את הארץ ושמה לא יבוא!...

מירי הרעש של עמי!

.4

ימותים בני משה שגגה, ונאספים אל עמם בני יהושע ה„מכנים" ומדוקרים שוכבים שם חללים המשיחים, בני יוסף — גבר נגע ימיו... ובן־דוד איננו...

ושוטף ועובר הירדן על כל גדותיו — ואין בורע אותו...

וידידי שירי עודנה כינרת ומכוגרת ועוד איננה שבעה דברנים. ועוד איננה שבעה שיפרות היובלים.

והיום הגדול בא... והנה השמש עומד כבר בגבעון ועוד לא נקם גוי איביו — ואין מי שיעמיד את השמש, שיצוה עליו לדום...

.5

נדמה לי... הנשרים הגדולים מצאו הר גדול ונורא ועל ההר ארי גביר מאד. — ועד צמיתי אין הנשרים לבנות להם קן.

נשארו הגוזלים בעמק, גדלו שם את התרנגולים וילמדו אל דרכם ללקט גרעינים ולהטט באשפה.

זולת זאת לא ידעו מאומה. על נקלה למדו את תורת התרנגולים — קו—קו—רי—קו היום, וקו—קו—רי—קו מחר...

לעוף לא ידעו. וכלום יש צורך בכנפים ללקט גרעינים בשעה האשפה? —

כשנכנס הרן — לא היו לגוזלים כנפים. לבני הנשרים...

להנה קראו להם הנשרים מראש הצמרת, אשר על הארז הנבנה על ההר הגדול והנורא...

ואפשר... אפשר נדמה לי כך מפני שלא נאנחה כל אנחתי, לא נשפכה דמעתי האחרונה?...

.6

והיום הגדול, היום המקויר בא. והרחבה היא הארץ... קרובה ונראית כבר — הקן בנוי... ואיה, איפה הם הנשרים? —

נבנה כבר הקן — והכנפים... כנפים של תרנגולים, ויגעגעים געגועי מדמטי באשפה, הקטנות — הקשנותם של עוף הדליה.

וכשאני שומע את הקולות ואת התרועות, את השירים ואת התשבחות — שומע אני מתוך כל הקולות האלה קו—קו—רי—קו אחת... צרודה.

והנשרים...

מה נורא! מה נורא! —

בקעו את היבוסוף, המתיקו את המים המרים, החלישו את עמלק, הפכו לברכה את קללתו של בלעם, פתחו את האדמה והורידו שם את כל בני קרח, — עברו גלות של אלפים שנה, אלפים שנה של גלות — ואצל הר העברים מתו, נפלו חללים. מה נורא!... מה נורא!...

* * *

בשעה של שמחה ושירי הדרור שוברת את לבי אנחתי שלא נאנחה, צפה בעיני דמעתי שלא נבכתה.

וראש שמחתי על הבריכה, גבורי האומה הישנים והחדשים תתפרץ אנחתי הנשארת, תפל דמעתי האחרונה...

— — — — — — — — — — — — —

הַהִסְתַּדְּרוּת הָעִבְרִית

([illegible])

מאת

ב ר ת ה ג ו ל ד מ א ן.

ישנם שני מיני אורגאניזאציות, אורגאניזאציה של אגודות ואורגאניזאציה של חברים. המין הראשון היתה שייכת עד לפני זמן ידוע האורגאניזאציה הציונית באמריקה, ולמין הזה שייכת גם האורגאניזאציה של הסוציאליסטים. למין השני שייכות האורגאניזאציה של „הכנסת אורחים ותמיכת אימיגראנטים" שבניו־יורק,

אורגאניזאציה המונה כמאה אלף חברים, וכל חברות התמיכה השונות. ברוסיה היתה האורגאניזאציה של „חובבי ציון" ושל „מפיצי השכלה" גם כן אורגאניזאציה של ח ב ר י ם.

מעלה אחת יש לאורגאניזאציה של אגודות שהיא מחנכת עסקנים ומנהיגים. אולם גם חסרון גדול יש לאורגאניזאציה ממין זה שמעכבת היא את ה ת פ ת ח ו ת ה של ההסתדרות, כי רק מתי מספר הם החפצים להכנס לאגודות, לבקר את האספות ולשאת בעולן.

מעלה אחת יש לאורגאניזאציה של ח ב ר י ם שאפשר לה להתפשט ולהתרחב. מספר האנשים המתענינים באידיאה ידועה ונכונים להיות לחברי האורגאניזאציה הנושאת דגלה של אידיאה זו, גדול הנהו הרבה יותר ממספר האנשים הרוצים להספח ל א ג ו ד ה לשם זה. רב הוא מספר האנשים שהיו מכניסים בחפץ־לב תשלום של חבר, אבל אין שעתם פנויה להעשות לחברים אקטיביים. אולם גם חסרון אחד יש לאורגאניזאציה של חברים, כי במשך הזמן היא חודלת להיות אורגאניזאציה ונעשית ל ש כ ה, לאמר: יש לשכה מרכזית אחת העוסקת בקבוץ הכסף ועושה את כל העבודות על דעת עצמה. אורגאניזאציה כזו אינה מולידה עסקנים, הכח החיוני שלה מתיבש, ובהמשך הזמן טבע הענינים מחייב שתהפך למיכל ביורוקראטי.

ועוד חסרון אחד ישנו בכל אורגאניזאציה של א ג ו ד ו ת, שהלשכה המרכזית שלה סובלת תמיד מ ח ס ו ר ב כ ס ף. מספר החברים של האגודות מצומצם הנהו עד מאד, והחברים האלה חובתם הראשונה היא לאגודתם הם, לכלכל אותה ולתמוך בה. מעט הוא מאד מספר האגודות, ומה גם התרבותיות, שיש כסף בקופתן לא רק להוצאותיהן הן, כי אם גם כדי להשתתף בכלכלת הלשכה המרכזית. ומכיון שסוף־סוף כל העבודות החשובות והראשיות של כל אורגאניזאציה צריכות להעשות דוקא על־ידי הלשכה המרכזית, הנה חסרון הכסף והאמצעים הנחוצים גורמים להפסקת ובאופן היותר טוב להחלשת כל העבודה.

לעומת זה יש מעלה אחרת לאורגאניזאציה של ח ב ר י ם, שכל חבר וחבר מכניס סכום ידוע ל ה ל ש כ ה ה מ ר כ ז י ת, ובאופן כזה יש להלשכה הכנסה שנתית קבועה, ואין עליה לפזר כחותיה על השגת אמצעי־קיום.

החסרון־כסף יש אשר הוא מכריח את האורגאניזאציה של אגודות לברוא טפוס של חבר ממין מיוחד בתור נוספות לטפוס הקיים והמקובל: טפוס של חבר שגם חיוביו גם זכויותיו מועטים הם. האורגאניזאציה הציונית, למשל, בראה את הטפוס של ה „ ש ו ק ל י ם". ולולא ה„שקלים" היו, בשנים הקודמות, הגלגלים של המכונה הציונית מוכרחים להפסיק את תנועתם ועבודתם. מציאותם של שני מיני טפוסים של חברים בעלי זכויות וחובות מיוחדים ושונים בראה בהכרח מצב מוזר, בלתי נורמאלי, והציונים, וביניהם מנחם אוסישקין, הרבו להתחבט בשאלה זו.

לאיזה טפוס של אורגאניזאציה שייכת ההסתדרות העברית באמריקה? ההסתדרות העברית היתה עד עתה אורגאניזאציה של א ג ו ד ו ת, ומשום זה היה מספר חבריה עד לפני חצי שנה בערך מצומצם עד מאד; ומשום זה היתה הלשכה המרכזית סובלת תמיד מחסור בכסף ואמצעים, ועבודתה, שהיתה בכלל מרובת הצדדים, מצאה עכובים ומכשולים על דרכה בכל עת.

הנה אמרתי „עד לפני חצי שנה", משום שזה כחצי שנה שההסתדרות העברית באמריקה שולחת סדרנים לערי השדה לשם רכישת חברים מ ח ו ץ לגבולות האגודות העבריות, ועל־ידי זה נברא טפוס של חבר שאנו קוראים לפי שעה „חבר בודד", לאמר, חבר שאינו שייך לשום אגודה כי אם לאורגאניזאציה הארצית, ומספר ה„חברים הבודדים" עולה הרבה על מספר חברי האגודות. המצב משונה הוא, וקשה עוד לקבוע יחוסים ברורים בין האגודות והחברים הבודדים; כן קשה הוא לפי שעה לקבוע גם את יחס הלשכה המרכזית אל שניהם, אל האגודות וההברים גם יחד. עוד לא הוררו הזכויות והחובות של שני טפוסי חבר אלה. ובגשתנו כעת אל הועידה השלישית של ההסתדרות העברית באמריקה, הננו מוכרחים לסדר שני מיני בחירות גם לצירים גם לחברים הבודדים. וישנם כאלה האומרים, כי אין צורך בצירים כלל, כי אם יש הזכות לכל חבר וחבר של ההסתדרות הארצית לבוא ולהשתתף בועידה משום שבעצם הדבר כבר נשתנתה האורגאניזאציה שלנו (לפי דעת העברים האלה) לאורגאניזאציה של חברים. המצב הנוכחי איננו נורמאלי כלל וכלל.

ההסתדרות העברית באמריקה אורגאניזאציה צעירה היא. הנה זה עתה מלאו לה שלש שנים. אין הרשות לשום אורגאניזאציה חדשה ל ח ק ו ת את האורגאניזאציות הישנות ולקחת הכל מן המוכן. צריך להשתמש בנסיון של האורגאניזאציות הקודמות, לקבל מכל אחת את אופני העבודה הטובים ולזרות הלאה את הגרועים.

כשאני לעצמי הנני משערת לי את ההסתדרות העברית בתמונה זו:

א. ההסתדרות העברית באמריקה תהיה אורגאניזאציה של ח ב ר י ם. זה יהיה הבסיס שלה („יוניט"). אופן האורגאניזאציה זה נתקבל בזמנו על־ידי „חובבי ציון" ו„מפיצי השכלה" ברוסיה והתברה ל„הכנסת אורחים ותמיכת אימיגראנטים" בניו־יורק; בזה נלך גם־כן בעקבות ההסתדרות הציונית באמריקה המסודרת כעת ב„דיסטריקטים". ואופן זה, הסתדרות של חברים בעלי זכות אחת, הוא גם היותר דימוקראטי והיותר מתאים לרוח זמננו ולכל הנברא בעולמנו. על־ידי זה נפתח את השערים לרוחה לכל העברים ולכל החפצים בתחיה העברית. על־ידי זה נוציא את ההסתדרות העברית מהחוג הצר והמוגבל של א ג ו ד ו ת ד ו ב ר י ש פ ת ע ב ר ונכניסה אל העולם היהודי הגדול. כל עברי מדבר עברית, מבין עברית, או אם הוא רק חובב עברית, אם הוא חבר

לאיזו אגודה או לא — כולם מתקבלים בזרועות פתוחות אל תוך ההסתדרות העברית. ובזה הננו פותרים גם כן את שאלת הכסף, הדרוש בשביל המוסדות השונים אשר יהיו ברשותה והנהלתה של ההסתדרות.

ב. המוסד של אגודות נשאר בתקפו, לאמר, הלשכה המרכזית תשתדל לארגן את חבריה לאגודות. מי שאיננו חבר להסתדרות אי־אפשר לו להיות חבר לאגודה. אולם לפי המצב הנוכחי, רוב חברי האגודות אינם חברי ההסתדרות.

ג. האגודה היא באת־כחה של הלשכה המרכזית, וחובתה היא להוציא לפעולות את החלטות הועידות של הלשכה המרכזית. היא גם־כן גובה את תרומת החברים ומקבלת בעד זה מן הלשכה שלשים אחוזים להשתמש בהם להוצאות.

ד. בנוגע לחלוקה הטיריטוריאלית של האגודות נשתמש בחלוקה הטירטוריאלית של ה„דיסט־ריקטים" הציוניים.

ה. בעירות הקטנות או בערים שמספר החברים לא רב הוא תמנה הלשכה המרכזית מורשים מעין המורשים שהיו לפנים ל„חובבי ציון" ברוסיה. המורשים הם גם כן באי־כחה של הלשכה המרכזית לעזור לה בעבודתה בערים.

ו. אחת החובות הראשיים של האגודות והמורשים תהיה רכישת חברים וגבית תרומת החברים, כי הלא בלי חברים אין הסתדרות ואין אמצעים לנהל את העבודה.

ויודעת אני ומרגישה, כי אופן האורגאניזאציה היותר משוכלל לא ירחיק את כל הקלקולים והמגרעות. סוף־סוף הצלחת העבודה תלויה בחפץ החי המפעם בלבות החברים לשכלל ולהיטיב, בהתלהבותם ובמסירותם לרעיון התחיה העברית באמריקה. אבל אם ישנו החפץ, אם ישנה ההתלהבות ולוא גם במדה מצומצמת, אזי גדולה היא הנחיצות שהאורגאניזאציה תהיה מסודרת באופן כזה שתקל העבודה, וכל העמל הרב וכל הכחות לא יאבדו לריק.

הֶרְבֶּרְט סַמוּאֵל עַל הָאָרֶץ

הנני עוזב את ארץ־ישראל אחרי שהותי בארץ המקסימה הזאת שני חדשים. בתשובה לבקשות באי־כח העתונות הנני להעיר הערות אחדות על התנאים שמצאתי בארץ הזאת.

עתה ידעתי את הקסם אשר על פלשתינה בעיני מבקריה הרבים. זכרונות דברי ימיה הגדולים, יפי מראות אדמתה וחמודות אקלימה מתחברים יחד להשפיע על הרוח השפעה מאין כמוה.

התפתחות כלכלית.

לפני בואי הנה חקרתי במשך זמן־מה את התנאים הכלכליים של פלשתינה ובקורי במקומות שונים בארץ הזאת והשיחות שהיו לי עם רבים מן התושבים, אשר יש ערך לדעתם ולמשפטם, חזקו אותי במשפטי שיצרתי לי מקודם בנוגע לאפשרויות הגדולות של התפתחותה.

אין כל ספק, כי הארץ, בכללה, אינה נושבת דיה ואיננה נעבדת דיה. אם יכשירו אותה כראוי על־ידי תקון דרכים, מסלות הברזל וחופי־אניות, אז תוכל להסתגל להתפתחות הרבה יותר רחבה. עם דרכי ההשקאה החדשים ו„דרי־פארמינג" לא תהיה שאלת הספקת המים למכשול גדול. עתה כשסבת המאלאריה ידועה והאמצעים העלולים לעצור בעדה ברורים לנו מראש, אפשר להמעיט את המכשול הגדול ביותר לשלום תושבי הארץ ואחר כך להסיר אותו כולו בלי קושי מיוחד. כח המים אשר לירדן העליון דיו להכין כח חשמל מתאים לכל חלקי הארץ ומציאותו בערים ובכפרים תתן האפשרות לכונן תעשיות רבות אשר תהיינה לברכה. מלבד זה יש מקום בארץ גם למלאכת אמנות רבות. ועתה אחרי שיש כבר חבור מסלת הברזל עם מצרים, בודאי ירבו גם תרים ונוסעים לבוא אל הארץ.

בין כה וכה, המעצור הגדול ביותר להתפתחות הארץ (מלבד לקויי החבור עם חוץ־לארץ שנשארו עוד כתוצאות המלחמה), הוא יוקר החיים הגדול מאד, הגורם לא רק לעלית מחירי בנין ותוצרת בכלל, כי גם רוב עמל ומצוקה לעם. ההנהלה בארץ־ישראל עושה התאמצויות גדולות מאד להבטיח הספקה נוספת של חמרי המזון העיקריים שהיא מביאה ממקומות אחרים, למען הוריד את המחירים.

המצב הכספי.

המצב הכספי של הארץ משביע רצון. הגדלת עושר הארץ מביא כבר מעתה לידי רבוי ההכנסה מבלי להגדיל את המסים. הודות לגבית המסים ביתר זריזות ולשמוש יותר מתאים בהכנסות, מרשה המצב הכספי להגדיל בהרבה, בשנה המתחילה ב־1 לאפריל, את ההוצאות לבטחון הצבור ולשמירת בריאות העם. מלבד זה יהיה אפשר להקציב סכום כסף אשר תעודתו תהיה לשלם רבית ולסדר פרעון לשעורין של הלואה. ההלואה הזאת תהיה להכין את הכספים הרבים הדרושים לבנין מסלות חדשות ולחדש את הישנות, לפתח את שרות הפוסטה, הטלגראף והטיליפון ולהקים מספר בנינים הדרושים. יש תקוה, כי ימסרו, במשך החדשים הקרובים, את העבודות האלה לעשותן. גם המצב הכספי של מסלות הברזל נותן תקוה טובה וגם על היסוד הזה יוכלו ללוות כספים להוציאם על הדברים הנחוצים ביותר. לאלה יחשב תקון המסלה, לבל יהיה עוד שטף־מים כזה שהיה בחדשים האחרונים ושגרם להפסקת החבור פעמים רבות; הרחבת המסילה מיפו ללוד והספקת עגלות נוספות למסלות הברזל.

יש תקוה, כי הכנסות הארץ הכלליות תרבינה עוד עד שיהיה אפשר להקדיש סכום גדול לצרכי החנוך ולעשות הלואות לשם עבודות צבוריות אחרות.

מתבוננים בשים־לב גם בהצעת יסוד באנק חקלאי או אפותיקאי, או באנקים רבים כאלה, אשר יתנו את האפשרות להלוות לחקלאים או לאחרים הלואות לזמני פרעון ארוכים.

המצב המדיני.

אבל כל עבודת־הפתוח הזאת תלויה בהכרח בהתכוננות ממשלה קבועה, מעשית וישרה. זה התנאי הראשון להגדלת ההכנסות ולהבאת הון אל הארץ. אי־אפשר יהיה לסדר את ההלואות הנחוצות מאד למטרות הרבות אשר פרטתי, אם לא תהיה בפלשתינה ממשלה שיוכלו להאמין בה. רק אחרי אשר תמצא שאלת המצב המדיני של פלשתינה פתרון רצוי על־ידי ועידת השלום, יהיה אפשר להתחיל בעבודה מעשית לשם ההתפתחות הכלכלית של הארץ.

ולא רק ממשלה טובה נחוצה לארץ. כי גם זה תנאי עיקרי, כי החלקים השונים של התושבים יעבדו שכם אחד. וכבר ראו פעמים רבות כי זה אפשר, וגם עתה מקרוב נראה כזאת ביסוד האגודה הנכבדה „פרו־ירושלים“ אשר מטרתה לשמור את תפארת העיר הישנה והמהוללה ולהרבות עדנה.

שאלת הציוניות.

ראיתי בעת הייתי בפלשתינה את התפגנות אשר נערכו נגד הציוניות. לדעתי אין אלה מפריעות באמת, כי מיוסדות הן ברובן על מושג לא־נכון של מהות הציוניות. הוששים, פן ימסרו התושבים המושלמים והנוצרים ביד המעוט היהודי למשול בהם. חוששים, שמא אלה שהם עתה בעלי האדמה ועובדיה יגורשו על־ידי היהודים מאהזותם. הוששים, פן ידיי המקומית הקדישים למושלמים ולנוצרים לממשלת־יד היהודים, ופן יפשטו היהודים עליהם לנזק בני האמונות האחרות. כל ההנחות האלה אינן נכונות. אף כי אינני חבר להסתדרות הציונית מכיר אני היטב את תכניתה, ואני יודע, כי איננה חושבת גם אחת המחשבות האלה. ואני יודע גם זאת, כי לוא גם היו כאלה, לא תתן אותם הממשלה האנגלית לקיים ולהוציא לפועל תכנית כזאת. על־כן אינני דואג מפני גלויי האיבה האלה, יען ברור הדבר, כי כל תנועה המיוסדת על טעות אין סופה להתקים. כאשר יראו האנשים אשר השתתפו בהפגנות האלה, כי הרעות אשר הם יראים מפניהן, לא באו ולא היו, אי־אפשר שלא ישנו את דעתם.

בפלשתינה יש ויש די מקום לתושבים רבים מאלה הנמצאים בה כיום, והבאים יבואו מעט־מעט כפי שידרשו תנאי הארץ; ואלה לא יהיו עניים אשר יהיו למשא על יתר התושבים, כי אם מטפוס העובדים החרוצים והמתקדמים. כאלה אשר יסדו, בשלושים או בארבעים השנים האחרונות, את המושבות העבריות במקומות שונים בארץ. הם יביאו בידם הון די הרבות את עושר כל הארץ לטובת כל יושביה. גם לא אחד מכל המבקרים את הגלילות שנוסדו בהם המושבות האלה, יוכל להיות מסופק בזה, כי לולא נוסדו המושבות כי עתה היתה כל הארץ עניה מאשר היא עתה; ואם תיכדנה עיר כהנה וכהנה, כי אז תעשר הארץ יותר. בבקורים אשר עשיתי במקומות שונים בארץ, ראיתי, כי ההתנגדות לציוניות אין לה שורש וענף. השיכים והפלחים בכפרים אשר מסביב למושבות חיים בידידות הטובה ביותר עם שכניהם היהודים. בבקרי בזמן האחרון בגליל העליון, עשתה עלי העובדה רושם גדול, כי באו אלי שיכים רבים להביע את יחסם הטוב אל המושבות שנוסדו, והבטיחו אותי כי מציאותן היתה מקור חיים טובים לכפרים הערבים הקרובים בהיותן להם למופת בהטבת שיטת החקלאית ובהרבותן את העבודה בגליל ההוא. הם הודיעו לי, כי בכפרים הערבים אין כל התנגדות לעלית יהודים גם להבא בצורה זו.

אני מאמין מאד, ויודע אני, כי גם ראשי התנועה הציוניות חושבים כן, כי התנועה הזאת לא תשיג את מטרתה אם לא תוכל להראות, כי היתה לברכה לתושבי הארץ המושלמים והנוצרים. צריך לתת להם הזדמנות לקחת חלק בעבודות החדישות הנכונות להעשות, צריך לעזור להם בהתאמציתם החנוכית להכירם כיסוד משלים, קיים, בפלשתינה המתחדשת.

וגם זאת אני יודע, כי אך פוליטיקה כזאת תפיק רצון מן הממשלה האנגלית, אשר בכל מקומות ממשלתה חוקה אחת ומשפט אחד לכל.

אני מביע בזה את תודתי לכל אשר עזרו להנעים עלי את שבתי בפלשתינה. אני פגשתי אך ידידות ונעימות מצד כל חלקי תושבי הארץ, אשר באתי עמהם בדברים בכל מקומות הארץ שיכולתי לבקר.

הרברט סמואל.

הועידה הטולמית של „הפועל הצעיר“ ו„צעירי ציון“

מאת

ד"ר חוה שפירא.

ב.

הטפוסים הראשיים של הועידה הם — הפועל הצעיר — הזקן א. ד. גורדון המגשם את הפועל העברי והיוצר שבארץ ישראל, איש הוגה מחשבות והוגה דעות, פשוט ותמים ברצינותו ועמקו ונקרן. ולעומתו החבר שווינגר — ציר ה„צעירי ציון“ של ארצות המזרח — מבורכי דעת, נרגש רצה מהיר בתנועותיו ונמשך אחרי הלך־נפשו, בעל שכל חד ותפיסה מהירה. שניהם היו לסמל הזרמים השוררים בחבורה זו.

והשלישי שלא בא להכריע ביניהם אלא כעין סינטזה לשני אלה — מארטין בובר, המנהיג של תנועה רוחנית חדשה באשכנז וראשם הנערץ של הצעירים המערביים.

אם אחד מאלה השלשה מזדמן באחד הפרוזדורים של אולם הועידה אז מיד מתכנסים שם צירים ואורחים מאיננים ומקשיבים, או נכנסים עמו בוכוחי־דברים, עד שהנשיאות אנוסה פעמים לגרש את ה„גורמים הראשיים“ להכנס. לולא זאת הולך האולם ומתרוקן וירידת המרכז הרבה יציבית אל האספות הצדדיות שבפרוזדור. בדבר היה חבר ביחוד בימים הראשונים של הועידה בשעה שקראו

החברים את הדין־וחשבון ממרכזים שונים. משועממים קצת היו דברי החברים האלה ולא הספיקו כדי להפנות אליהם את הקשבה. ויש שהחברים השתמטו אחד־אחד אל הפרוזדורים, ביחוד כשהיו נמצאים שם איזו מהכהות המושבים.

תמצית הדין־וחשבון מהמקומות השונים: ב א ש כ נ ז נסתדרו ה„צעירי ציון", משום שלא היה שם כל קשר בימי המלחמה לא עם ארץ־ישראל ולא עם מזרח אירופה. רובם של אלה היו יהודי־היין. „הפועל הצעיר" בברלין היה מרכז בעבודה פנימית. תוכן רוחני חזק בלי בסיס ריאלי — ארץ ועבודה.

ב פ ו ל נ י ה היתה המלחמה הלאומית בעד הזכיות האלמנטאריות של האזרחים היהודים. ק ה ל ו ת יהודיות אין שם. נסו לברוא אינסטיטוציות אחרות, אבל משום חלוקי הדעות שבין המפלגות לא עלה הדבר. המפלגות ה ס ו צ י א ל י ו ת מנעו לגמרי את עצמם מקחת חלק בדברים הנוגעים ל כ ל העם. כל העבודה הלאומית הפוליטית — אם ישנה כזו בפולניה — היתה צריכה להעשות רק על־ידי צ ע י ר י צ י ו ן, כי לפי דברי המרציא מפולניה הם הנם הזרם האקטיבי בכלל בתוך ההסתדרות הציונית ואילו עזבו אותה לא היה נשאר שם איש ולכן רבה היתה עבודתם גם בשדה ההסתדרות.

ב א ו ק ר א י נ ה השתדלו הצעירים להשפיע על בני העבודה הלאומית. כל ההנהגה היתה עברית ובידי [illegible]. השתדלו לחבר את הדבר בין הקואופראטיבים העברים והאחרים, ובידי האוקראי־נים [illegible]. [illegible] ארץ־ישראל גם [illegible] ובני אומות העולם שגרו שנים רבות בארץ־ישראל.

ב א ו ס ט ר י ה מכירים הצעירים, כי עתידה וינה להיות [illegible]. [illegible] בארץ־ישראל [illegible]. אינם מיישבים את ידיהם מעבודה ציונית גם פה [illegible] — בארץ־ישראל. נוסד על־ידם העתון העברי היחידי — „העבודה" — היוצא פעמים בחודש, אבל מוצא הוא קושי גדול מצד האטמוספירה השוררת שם. ב ל י ט א מתקיימות, אחרי הכבושים השונים, אולי עוד בערים אחדות ההסתדרויות הציוניות [illegible] „צעירי־ציון", ולפי דברי המרצה מליטא הנם רק הם הם הבונים, הם המחנה והם גם „אבני הפנה" של ההסתדרות הציונית בכלל... הממשלה נותנת שם את היכולת והרשות ליהודים להסתדר בעצמם והאפשריות איפוא גדולות.

הרצאת הדין־וחשבון של „החלוץ" עוררה קצת התנגדות משום שהמרצה הטה דברים כלפי הועידה ויתאונן קשה על שאינם באים לעזור ל„החלוץ" כדי להציל מעמק הבכא את אלפי הצעירים הנרשמים בתוך „החלוץ", ואפילו אותם שאינם נרשמים בו, אבל שהם כולם חלוצים, העומדים ומחכים לעליה. תנועת „החלוץ" היתה גדולה מאד בפולניה לפני שנה וחצי. כעשרת אלפים חלוצים היו נכונים לעלות לארץ־ישראל. עכשיו ירדה התנועה פלאים משום [illegible] ומבלתי יכולת העליה. הנואם דורש שיבואו לידי הסכמה בועידה זו איך להעביר את אלה שצריך להעבירם ראשונה. [illegible] משום שאין מוצא להצעירים וכבר מדברים על העברתם לרוסיה הסובייטית. צריך להקים חזית מיוחדה ב א ר ץ ותפקיד זה דורשים החלוצים. את דבריו של המרצה [illegible] באחת הישיבות הבאות ציר אחר מ„החלוץ". עיקר הפרוגראמה של „החלוץ" לפי דבריו היא ההתכוננות לעבודה ולשפה העברית. כל זמן שבארץ־ישראל יהיו ה ע ו ב ד י ם ערבים המתיחסים ב„סימפאטיה" אליהם לא יהיה כלום. דבר זה הכירו חברי „החלוץ" האידיאליסטים והמאטיריאליסטים, ולכן יסדו אורגאניזאציה של עובדים החפצים לעלות כדי לעבוד. רבים עבדו בחוותיהם של האכרים הרוסים, אולם כשחפצה הממשלה הסובייטית לתת חלקות אדמה לעובדים יהודים קמו האכרים והכריזו שיהרגו את היהודים שיבואו לעבוד שמה.

ב ק ר י ם מרוכזים עתה אלפי חלוצים שמצאו להם שם עבודה ושחפצים להיות יותר קרובים לחופי הים, למען יקל עליהם לעלות ארצה ישראל. מרוסיה התיכונה עלה לחבר אחד לבוא אל הועידה במסירת־נפש והוא מודיע, כי 3000־4000 חלוצים נכונים לעלות משם. אין להם כל נגיעה עם העולם והם חושבים, כי הכל כבר מסודר [illegible] ונתונים הם למות ברעב ובטיפוס. „החלוץ" החליט לבלי חכות עוד ולבוא בקשר עם העובדים בארץ־ישראל, כדי לאפשר את העליה להחלוצים שאינם יכולים ואינם צריכים להשאר עוד פה.

ד"ר י. ט ה ו ן הופיע ביום השני של ועידת [illegible] ויברך אותה בשם הועד המרכזי של ההסתדרות הציונית בארצות המערב. דבריו היו חמים ונמרצים. הוא הזהיר את הצעירים לבלי יתבודדו [illegible] הדשות. מכיר ומוקיר הוא את שאיפת הצעירים לברוא יצירה חדשה בתוך ההסתדרות הציונית, אבל לעת־עתה א י נ נ ו מאמין שיש בהם די כח כדי להפרד וכדי שתהא יצירתם לחי נושא את עצמו. אולי יהיה הדבר אפשר בזמן מן הזמנים. מזהיר הוא על־כן שלא ירדפו אחרי צלצול המלה ולא יבראו איזה דבר שלא יהיה לו מקום, ויזכרו כי בניהם צעירים הם, ולא נוסו עוד בהעבודה הקשה של הציונים הראשונים, שהיו מעוררים את העם והיה קולם כקול קורא במדבר, עד שלא האמינו לפעמים, כי עוד תחיינה העצמות היבשות האלה, ובכל זאת הוסיפו לקרוא עד שהתעורר [illegible] העם... [illegible] אופטימיות להאמין, כי המסקנות שיגיעו אליהן בועידה זו לא תהיינה רק ריזולוציות שעל הנייר, אלא תביאנה לידי מעשים ממשיים, כי כבר נגמרה התקופה של הפלפולים והוויכוחים ועולם של מ ע ש ה נפתח, ואין הנואם חפץ להיות מצד השני של הבארי־קאדה אלא יחד עם הצעירים — אולם בתנאי שיגשו מיד אל העבודה.

בתור תשובה לזה באה הרצאתו החשובה של מר אליעזר י פ ה על העבודה הישובית בארץ־ישראל שארכה כשעותים.

תמציתה: אם תרבה בארץ־ישראל העבודה האינטנסיבית, הנה במקום [illegible] אלפי העובדים הנמצאים בה עתה ימצאו לפחות 150 אלפים. ה מ ע ש י ר י ם א ת ה א ר ץ ב ע ב ו ד ת ם. [illegible] ממנה. הערביים מעבדים את האדמה באופן פרימיטיבי ביותר. היהודים הצליחו להוציא ממנה 5־6 פעמים יותר מהערביים. האפשריות החקלאית גדולות הן. כמעט בכל המקומות אפשרית ההשקאה. אולם אנחנו [illegible] את העובד החקלאי אלא גם בנאים, חוצבים, סוללי דרכים וכו'. אם מתכוננים אנו באמת לבנין ארצנו, צריכים אנו להפוך לעיקר העליה את ההתכוננות גם בגולה לא רק לעובדי אדמה.

המרצה מזהיר על הבקורת התמידית של מוסדות ההסתדרות הציונית, כי אין פה שני צדדים, ואין היא מביאה תועלת. במקום עבודה משותפת היא יוצרת יחוסים מחודדים. אין לחשוש לחסרון עבודה, כי זרם הנכנסים בורא את העבודה. והוא מאשים את החלוצים המתווכחים הרבה ורק מעטים הולכים למטרתם. אין הציון אינו יודע שבידיו את הדרך ואינו מחכה לחסד לאומים, והוא נדרך אל המטרה המיוחדת בעניין מבלי התחשב עם תנאים ויחוסים.

יש רק דרך אחת — לנפץ את האליליות אשר בשאלות העמים ולראות את ככום הכולל בכל יחיד העולה לבנות. לשם זה — לשם דחיפה לעליה — צריכה להיות מכוונת גם העבודה בגלות ולא בתור בסיס לה, כי ארץ־ישראל לא תבנה אלא מחורבנה של הגלות והגלות לא תבנה אלא מחורבנה של ארץ־ישראל...

חבר אחד מ„הפועל הצעיר" הארץ־ישראלי ממלא אחרי הדברים. בארץ־ישראל הכו לשוא להתעוררות היהדות בארצות הגלות. חברי „הפועל הצעיר" באו עתה לעורר את התנועה למען יבואו הכחות הנחוצים לארץ. צריך לבסס את ההלואה הלאומית, לפתח את הקואופראטיבים ולבסס את הבאנק של עבודה הנוסד. דרישה זו צריכה לצאת מאת הועידה.

ש ו ו י י ג ר רואה הכרח בדבר, כי הפועלים יהיו הרוב בתוך ההסתדרות הציונית הכללית, מפני שידיו ללחום בה, ואין זו רק אידיאלית אלא קאפיטאל פשוט.

א ב ז ו ר ו ף (מאישכנז) מוכיח„ כי סוציאליות של כבוש הכה הפוליטי פשטה את הרגל. על־ידי זה שנהיה ה ר ו ב באיזו הסתדרות שתהיה לא נשיג עוד את המבוקש. צריך לשבור את האלילים ולרכז את כל הכחות בעבודת עצמנו. וכדי להספיק את צרכי הישוב בארץ „תספיק התעשיה שלנו ואין לנו צורך באיניציאטיבה פרטית בגללה אם לא תעשיה לשם ההוצאה". צריך לברוא מוסדות כמו באנק הפועלים בעד העבודה.

א י נ ס : הציוניות יכולה להבנות רק על־ידי הקמת חיים לאומיים על יסוד העבודה הפרודוקטיבית, הביצית, עבודה עצמית וכו׳ תבריאנה אף את היהדות הגלותית. מחלת הגלות היא להדביק אטיקטים להסתדרות בשביל עבודה פרודוקטיבית אין צורך להדביק אטיקטה של סוציאליות שמטרתה היא ל מ ח ו ק את היהדות.

נ ר ו י צ ק י (מוורשה) : כל הקרבנות שהביא העם העברי למהפכות של אחרים היו ללא הועיל ל ו. ברחוב היהודי אין מקום למלחמה בעד הסוציאליות. ה„פועלי ציון" היו ציונים נאמנים, אבל דרכם הבריחם למרות חפצם לפעמים לעזוב את המחנה הציוני בהתחרותם בראדיקאליות עם אחרים. דורשים אנו מ ר כ ז ע ב ו ד ה בארץ־ישראל מפני שמאמינים אנו, כי רק העבודה העברית בארץ היא הערבון היותר בטוח של הקמת הבית הלאומי.

גם הנואמים האחרים חושבים, כי הדרך לגאולת עם ישראל היא הסוציאליות ה ב ו נ ה, המתאימה להרכבתו של העם היהודי. מלוא התעודה העצמית של כל פרט ופרט, ולא הסוציאליות של מלחמת המעמדות המיוסדה על השאיפה לתגבורת השלטון. בתוך העם היהודי אין שלטון כזה ואין מי שיוכל לקחתו.

פה הגיעו הויכוחים לנקודת הרתיחה, כי הגיעו בין כך לשאלת ה פ ר ו נ ר א מ ה שהלהיבה את היחידות ונעשתה להנקודה המרכזית של הועידה

צעירי ציון דורשים שיהיה השם „סוציאליות" מפאר את המפלגה ושתכריז על עצמה כבעל משתתפת בתנועת הפועלים האינטרנאציונאלית.

ש ו ו י י ג ר מבאר, כי גם בארץ־ישראל אין אנו יכולים לחיות בעל אי סוציאלי, וגם בגלות אנו צריכים לקחת חלק בהשאלה הסוציאלית של החיים הפוליטיים. האחרים סוברים, כי אם מתחילים להתגלגל משפוע של הר גבוה אין לעצור עוד ועתידים להתגלגל אל התהום.

צעירי ציון מוכיחים, שאין האחרים חיים בתוך ההמונים היהודיים ואינם מכירים את נטיות רוחם של אלה, והאחרים מוכיחים, כי הצעירים המזרחיים נמצאים תחת השפעה של התוארים והמושגים הפוליטיים.

הארץ־ישראליים דורשים סוציאליות מעשית, יצירת עם חדש, ומתאוננים על הצעירים המזרחיים שאין הפרוגראמה שלהם נובעת מתוך הצער והעוני של העם העברי, אלא מהסדר הקאפיטאליסטי. החלוצים לא הביאו אתם לארץ־ישראל שום אינטרסים של מעמדות.

וה„צעירי ציון" מטיחים דברים כלפי הארץ־ישראליים המתנגדים להשם „סוציאליות" ושלא הקימו את האחדות בתוך הארץ עצמה. הם דורשים התאחדות כ ל העובדים הארץ־ישראליים.

ויותר גוברת הרגשת הלאומיות והחפץ להתאים את הסוציאליות להתנאים המיוחדים של העם העברי.

והעולה עליהם, או יותר נכון השאיפה האידיאלית של שניהם — מלוא התפקיד האנושי על־ידי מלוא התפקיד הלאומי, שאיננו מתכנס לא בגבולים לאומיים צרים ולא במארכסיות קנאית.

את הסינטזה של שני אלה נסה לבסס מארטין ב ו ב ר. דבריו נשמעו מ כ ל הצדדים בתשומת־לב יוצאת מגדר הרגיל.

ה ק ב ו צ ה, לפי שהוא מתארה, הנה היא ההתגברות על מלחמת המעמדות. הפועל, כלומר האדם העובד והיוצר הנהו ה„איבערקלאסענקאמפפמענש". הקבוצה מתנכת על־ידי הויתה בלבד. תשפיע אף על הגלות, באופן שלא יוכלו עוד הנשארים שם להתפשר אף הם עם חיי העבדות. את „הקבוצה" (געמיינשאפט), אי־אפשר ל ב ר ו א. היא נולדת בעצמה על ברכי החבורה. הקהלות בגלות הנן רק קלסתר מזויף של הקבוצה. בארץ־ישראל כבר נוסדה על־ידי העובדה של המושבות בלבד. את ארץ־ישראל העתידה רואה הוא בהויה משותפת של החברותיות, ואין הוא חפץ כלל שיהיו הכל קומוניסטים, אלא כמו שתרצה כל אחת מהקבוצות. אנחנו רק מתחילים. אולם יתרוננו אנו על העמים האחרים הוא זה שאין לנו כמוהם מה להרוס מקודם — מלבד אולי בנפשנו, שיש בה עוד בודאי דברים ראוים להריסה — , ברוסיה למשל, נהרסו יחד עם הסדרים החברותיים גם החבורה. ב„הפועל הצעיר" הוא רואה את החלוץ של עצם החברותיות. בסוציאליותו מוגשמה ההופעה היותר הוזה של רעיון החברותיות. בשעה שרוח האדם משתנה הוא יוצר סדרים על־ידי זה בלבד שאנשים ח י י ם ולא במכונה מתה כמו בחברה הקיימת. הסוציאליות יכולה לביא בעולם רק אם האנשים לא יוכלו לנשוא עוד את חרפת הקנין, אם לא ירדפו אחרי הנכסים, אלא יהיו מוכנים לקרבנות.

על־ידי העבודה נואלים האנשים את עצמם. חנוך הגלות יבוא על־ידי הפועל הצעיר, שהנהו החלוץ של הסוציאליות החברותית בהקימו חיים.

(סוף יבוא).

חֲדָשׁוֹת וּמְאוֹרָעוֹת

באמריקה.

— שבוע של עזרה לנגועי המלחמה. כל השבוע העבר הוקדש להכרזה על קבוץ של שבעה מיליונים דולארים וחצי במדינת ניו־יורק, הסכום העולה למדינה זו בהכרזה התרשה על קבוץ של 35 מיליונים דולארים, לטובת נגועי המלחמה היהודים.

הפתיחה נפתחה ביום הראשון, 2 למאי.

הגוברניר של מדינת ניו־יורק, אלפרד סמיטה, הוציא באיתו יום פרוקלאמאציה אל עשרת מיליוני התושבים של המדינה שבה הוא מבקש אותם לעזור ליהודים בהכרזתם. הוא גומר את הפרוקלאמאציה בדברים האלה:

„בתור מרכז של מסחר ותעשיה לא מנעה ניו־יורק אף פעם משמוע את צעקת האומללים, ואם שיודע אני, כי נתבעה פעמים רבות, בכל זאת מבקש אני את כל איש ואשה של המדינה הזאת להענות לקריאה הזאת מתוך רוח נדיבה...“

„לתעודה על זה שמתי את ידי וגרמתי להטבעת החותם הגדול על הדבר, שריר וקיים ב„קאפיטאל“ (בנין ממשלת המדינה) באולבאני, יום הראשון למאי, 1920. אלפרד ע. סמיטה.“

— „סעודת עוני“. בערך 1,500 אנשים ונשים, ביניהם — עשירים מופלגים ובאי־כח המפלגות השונות של היהדות הניו־יורקית, נתאספו ביום הראשון בערב באולם הגדול של „מלון בילטמור“, ובמקום הזה, בתוך שפע האור ועתירת המותרות היקרים, נערכה לפניהם „סעודת עוני“ של פתותי לחם יבש ומרק דייסה, כדי להזכיר על הרעב והעוני השוררים בקרב מיליוני יהודים באירופה.

נאמו: לואיס מארשאל, קולונל ה. א. גינזבורג, שהיה יושב הראש של הנשף, פליקס ווארבורג — שלשתם הם מנהלי התעמולה בניו־יורק, — השופט אוטו רוזאלסקי, ד"ר י. ע. גולוואסר ומזכיר הממשלה לעניני חוץ — בייינברידזש קולבי. נאומו של האחרון היה נמרץ מאד. הוא הטעים, כי הוא מדבר בתור מזכיר הממשלה, משום שהושטת העזרה לנגועי המלחמה באירופה זהו ענין הנוגע מאד לאמריקה הליברלית.

מארשאל העיר, כי זוהי הפעם הראשונה שהיהודים פונים בקשה גם אל התושבים הניו־יורקים שאינם יהודים, כי ינדבו את נדבותיהם לטובת היהודים הסובלים.

גם בהרבה בתי־התפלה של הנוצרים נאמו נואמים שונים במשך היום הראשון על ענין העזרה לנגועי המלחמה היהודים.

אמנם, העבודה העיקרית של קבוץ הכספים התחילה ביום השני, 3 למאי, שהוכרז בתור „יום הרחמים“ בשכונות היהודיות. הרבה מבתי היהודים התעטפו שחורים לאות אבל ואלפי זוגות סבבו ברחובות וחזרו על הפתחים לאסוף נדבות. בהרבה מקומות ובפרט בבתי המסחר היציגו שלטים הקוראים לעזרה, והרבה סוחרים יהודים הפרישו את החלק העשירי מן הרווח של מסחר היום.

— שנוי זמן בנוגע לקריאת הקונגרס היהודי. באספה האחרונה של עסקני הקונגרס היהודי האמריקאי החלט לקרוא לישיבה השניה של הקונגרס ליום 30 מאי במלון בילטמור־סטאטפורד, פילאדלפיה, ולא ליום 6 ליוני, כפי שידעני באחד הגליונות הקודמים.

יום ה־30 למאי זהו היום שנקבע מראש לקריאת הקונגרס, אולם משום שציוני אמריקה גם כן התכוננו כלפני שבועות אחדים לקרוא את הועידה השנתית לאותו יום, הודחה מועדו של הקונגרס. ואילו עכשיו, שהועידה הציונית נקבעה לימים 9 ו־10 למאי, החלט לקרוא את צירי הקונגרס היהודי באמריקה לישיבתו השניה ליום 30 למאי, כפי ההחלטה הראשונה.

* * *

בחוץ־לארץ.

באנגליה.

— ההחלטה בדבר ארץ־ישראל בפארלאמנט האנגלי. ההחלטה בדבר ארץ־ישראל שנתקבלה בועידת השלום בסאן־רימו נתנה ענין לפארלאמנט האנגלי לטפל בו במשך ימים אחדים.

— ביום 29 לאפריל הודיע לויד ג׳אורג בפארלאמנט באופן רשמי על ההחלטה הזאת. הוא אמר:

„מאנדאטים על מיסופוטאמיה, מוסול וארץ־ישראל ניתנו לבריטניה הגדולה, ובנוגע ליהודים הוכרה בשלמותה ההצהרה הידועה של באלפור“.

— ביום ה־30 לאפריל שמשה ההחלטה על ארץ־ישראל חומר רב למשא־ומתן פארלאמנטארי:

לורד רוברט ססיל, אחד מתומכיה של הציוניות, הביע את שמחתו הרבה למאורע קבלת אנגליה את המאנדאט על ארץ־ישראל. „אפשר — אמר ססיל — שהמאנדאט יגרור אחריו הוצאות כסף מרובות, אולם תודת העמים שיהנו מן המאנדאט הזה תהיה שוה כל הכסף שאנגליה תוציא על זה“.

— המיניסטר למלחמה, טשוירטשיל, גלה את דעתו, בתשובה לשואליו, כי הממשלה האנגלית דנה עכשיו בשאלת מנוי פקידים יהודיים בארץ־ישראל.

— ה„טיימס“ נגד המתבוללים. ה„טיימס“ הלונדוני הדפיס באחד מגליונותיו האחרונים מאמר ראשי ביחס להחלטת ועידת השלום על ארץ־ישראל. הוא מביע את ברכתו להיהודים ומוכיח, כי ליהודים המתבוללים שבאנגליה אין כל זכות מוסרית לדבר בשם המוני היהודים. המאמר דן גם על פעולותיה של האדמיניסטראציה הצבאית בארץ־ישראל ומבקר אותה קשה, כנגד זה הוא משבח את זאבוטינסקי ומפרט את פעולותיו המצוינות.

— משלחת של יהודי ארץ־ישראל. דוד ילין ור׳ יעקב מאיר מארץ־ישראל נמצאים עכשיו בלונדון בתור מלאכות שנשלחה מטעם יהודי ארץ־ישראל להציע לפני הממשלה האנגלית את העובדות האמתיות בנוגע לפוגרום בירושלים, כמו־כן יציעו לפני הממשלה דרישות אחדות של יהודי ארץ־ישראל. הדרישות הן: א) שחרורו של זאבוטינסקי. ב) שארץ־ישראל המושבה ליהודים לבנות שם את ביתם הלאומי תושב בתור ארץ־ישראל שלמה, לפי גבוליה ההיסטוריים, ולא ארץ־ישראל מחולקה וג) הגירה יהודית חפשית.

* * *

באוסטריה.

— התגברות התעמולה האנטישמית. הסטודנטים האנטישמיים של האוניברסיטה הווינאית המשיכו

בהרגם ירחים על המשתמטים היהודים ימשים יד ובגדו האנגלי בעם.

בבית מתנדבת בעת האחרונה בעיונו הצמרת נמצאו בגדי פנים יהודים ברורים.

הבנות היישנאי של הועד המרכז המאוחד יבור את מראתו המסורת האישית היצוגי המשותפת נגד יד שהשתמשים האנשים שמיים התנפלו על מרכזי המפלגת של הועד וגרמו לחזוק רב

— בראשון למאי ערכו אלפי האנטישמים שביינה תהלוכה ברחובות העיר ושמעון הריאות של בוז ברפי היהודים ... אחת הקריאות היתה איכות: ... המשטר היהודית

* * *

באר צות אר ה ית.

— מ ש י ב ו ת ל י ב ר י ת. המשרד אשר אחרי מיטאי ימתו צרוך את „הסתדרות היהודים האיטלקיים שבספרד".

— ג ר מ נ י ה. בברוזן התחילה תנועה להגביל הגבלות בקבלת היהודים לאוניברסיטאות ולבתי־ספר אחרים.

* * *

בארץ־ישראל.

. ה ש פ ח ה ל ר ג ל י ה מ א ו ר ע ה ה י ס ט ו ר י. ההסתדרות הציונית באמריקה הבירה את הטלגראמה הבאה מירושלים:

„ישיבים מ איר א' העארה. אני מברכים את הציונים האמריקאים הביא היום הגדול שבינתנו הראשי בארצנו הבר את הספר הרשמית. אני בטוחים כי עמנו הראה היום הגדול הזה יתמיד בעבודה גדולה לבנין ארצנו.

מ מ איבישוי ... אושר ויפו בצלאל יפו ... סוליבר בנאמר היינבראט יוברט ה. הכלמאי.

ל ג ו ר ל ז א ב ו ט י נ ס ק י ו„ח ב ר י ו. ביום 30 לאפריל העבר נתקבלה הידיעה, כי ענשו של זאבוטינסקי הוקל ומאסר של שנה אחת; כמו־כן הוקל ענשם של יתר 19 חברי ההגנה היהודית ממאסר של שלוש שנים לישיבה בבית־כלא הגיל במשך 6 חדשים.

ביחס לזה נתקבלה ידיעה מלונדון, כי מיניסטר המלחמה משודר משיל נגד את העתי בפארלאמנט. שהשלטון הזאת איננה עוד פסק הדין האחרון והממשלה עוד תעיין בזה אחרי שתקבל את הפרוטוקול הרשמי.

— י ר ם א ל נ ב י א ל מ א ס ר ו ש ל ז א ב ו ט י נ ס ק י. מלגראמה מקאירו אל הלשכה הציונית הראשית בלונדון מודיעה, כי מטעם הפקידות הצבאית הראשית שבמצרים הנמצאת תחת הנהלתו של אלנבי הודיעו לפקידות הצבאית בארץ־ישראל, שידחו את האישור האחרון של פסק־הדין במשפט זאבוטינסקי עד שראשי הציונים יספיקו להביא את הוכחותיהם הם. כמו־כן נדרשה הפקידות הצבאית בארץ־ישראל שתתנהג יפה עם זאבוטינסקי כל עת המצאו במאסר.

— ש ח ר ו ר ב ל ה ל ג י ו נ ר י ם ה א ס י ר י ם. מלונדון נתקבלה ידיעה כי כל הלגיונרים היהודים מגדוד ה־38 שנאסרו בעוון עברם על חוקי המשמעת הצבאית, נשתחררו כולם.

— ה ש י ב ת י ש ל א י ב י ש ק י ן. באחד מגליונות „הארץ" אני מוצאים את הידיעה המענינת הבאה:

„בערב יום השבת, שבו נערך בירושלים האיבלה לזכר מטרנים ... חבר מר איבישקין מבתבאי־דר מטעם ... בקתבייצה ... (מיסודו של הועד האשכנזי) לבל יערוך את ההזכרה, כי — א) אין מספידין בשבת; ב) אין מספידין בהזכרה אלא את גדולי התורה, מה שלא היה הד"ר טשלנוב; ג) מסלקים הם מעליהם את האחריות על אי־נעימות שתצא מזה. על זה ענה מר אוסישקין: א) אין מספידים בשבת אבל מספרים בשבחי המנוח; ב) מספידים בבתי הכנסת לא רק את גדולי התורה, אלא גם את גדולי האומה — מה שהיה הד"ר טשלנוב; ג) מטיל הוא עליהם את האחריות על כל אי־נעימות שלא תבוא.

בכל שעת האיבלה שמרו חברי ה„מכבי" על הסדר, ובשראו מר חברי „אגודת הקודש" שבאו להפריע, הלכו כלעומת שבאו — והסדר לא הופרע.

— ב י ת ה נ כ ו ת „ב צ ל א ל". הבית התעשר בזמן האחרון במתנות רבות. מר איבישקין מסר המדרה ציורי אשר בבית הנכות יברונות מדינגים: ארבים פסיש יציגיהונגרבים ושתי מטבעות עבריות עתיקות. מר ליווי עפשטיין: מטבעותיה של המושבה רחובות. ד"ר טיכו: (אז רמיעות ערביות. בעד מחלקת הגדוד העברי קבלו סקולגיל מארגולין: שני תותחים. מרגליות פטרסון: חוץ מתיתחים, תלים וכו' שנתן קודם) מגבעת. ממר גוראריה מורה בבצלאל: תמונת אלנבי הטיבה בשן על ידיו. ממר איזיצרי: מסרר של כסף, מתנדבים בעם. מאת הרב אברהם אליהו שטיין: מטבעות ומשרדים עברים עתיקים. עבודות רבות מרבוצות העשויות הדת הלשכה האמנותית של „בצלאל": „בתרי „נצי", „יתי „אדר", פריס, שש: הוראציה של העבודה הראשונה של „בצלאל" בעין שמודים עבודת המשך החדר בשן ועוד.

הַתְּנוּעָה הַלְּאֻמִּית

הצ י ו נ י ו ת ב א מ ר י ק ה.

ההסתדרות הציונית באמריקה הוציאה את המאניפסט הבא:

„הביאו את הבשורה! גאולת עם ישראל באה ביום השביעי לחודש אייר תרע"ט. אחרי אלף ושמונה מאות וחמשים שנות גלות נעשתה שוב ארץ־ישראל לארצו של עם ישראל, לארצנו ולארץ של בנינו. גילו! גאולת עם ישראל באה!"

„ציונים שבתפוצות ארצות הברית! אתם נדרשתם ומבלתם בעד האידיאל שלנו. עתה היא הזכתכם להביא את הבשורה הגדולה לעם ישראל. מסיבם ישמעו יהודי אמריקה כי בא היום הגדול.

חברים! הרו את הדגל של ציון תכרת בירכם ויצאו בכל המקומות שהיהודים מתאספים שם — בתי־כנסת, אגודות, אגודות־פועלים: אל נא תשכחו גם את הילדים שבבתי הספר ובתי תלמוד התורה. הגלגל יפתח לפניכם את הדלתות בכל מקום. אל נא תערכו תעמולה, אל נא תתוכחו, אל נא תחללו את השעה הגדולה.

כל אשר עליכם לעשות — הוא לבשר את הבשורה כמי שנגזרה קודם ולבו הלאה לדרככם.

את זה תעשו עד העשירי למאי, וביום ההוא ידע כל העם מגדול עד קטן כי יומנו הגדול בא.

„יהודי אמריקה! אספו מסביב לכם את ילדיכם ואת כל בני ביתכם ובשרו להם את הבשורה הגדולה. ואם ציוני הנושא את הרגל [illegible] בית כנסתכם [illegible] בית בפרכם, פתחו לפניו את הדלת לרווחה ויבשר נא לכם את [illegible].

עד העשירי למאי חייבים אנחנו להפיץ את הידיעה על המאורע הגדול, באופן שבכל המקומות שהיהודים נאספים בהם ישמע קול [illegible], כי גאולת עם ישראל באה!"

— א מ י ר ת „ה ל ל" ב ב ת י ה כ נ ס י ו ת. מנהיגי [illegible] באמריקה [illegible] מאר [illegible] [illegible] בכרוז הבא:

[illegible] לאשר את הבשורה המשמחת, הידועה כבר לכל, כי המועצה העליונה של ועידת השלום בסאן־רימו מסרה לאנגליה את המאנדאט על ארץ־ישראל ואת הצהרת באלפור הכניסה לתוך התנאים של המאנדאט הזה. המאורע ההיסטורי הזה מציין את [illegible]. אנו [illegible] כי המאורע הזה מחייב את היהודים בכל מקומותיהם להתאסף ולהודות לה' על החסד אשר עשה אתנו.

אנו דורשים, איפוא, כי בשבת החלה ביום 8 למאי, בשעת התפלה, ידרוש כל רב בבית־כנסתו על המאורע הזה ותערך תפלה מיוחדה. אנו מציעים גם כן לומר „הלל" ולציין בזה את האופי המיוחד של המאורע שלכבודו אנו חוגגים ושירשם בעתיד בתוך המאורעות של הימים היותר מאושרים בחיי עמנו".

— ה ה כ נ ו ת ל ו ע י ד ה. עבודת חית ונמרצה התנהלה במשך [illegible] באמריקה. נעשו הכנות לועידה הציונית היוצאת מן הכלל שהועד הפועל קורא לימים 9 ו־10 למאי בניו־יורק.

זכות ההשתתפות בועידה הזאת יש, כפי שכבר הודענו בגליון הקודם, לכל הצירים שנבחרו אל ועידת ציוני אמריקה של השנה [illegible] של השנה הזאת שהיתה צריכה להיות באטלאנטיק סיטי. כל ההסתדרויות הארציות הגדולות של יהודי אמריקה הוזמנו לשלוח שלושה צירים מכל אחת לועידה הזאת. גם ציוני קאנאדה ישלחו את באי־כחם לועידה. מחכים לביאם של שלושת אלפים צירים בערך.

— ס ד ר ה י ש י ב ו ת ו מ ק ו ם ן. הישיבה הראשונה של הועידה תהיה ביום הראשון בשעה 1 אחרי הצהרים, ב„לקסינגטון [illegible] ברחוב 51. הישיבה הזאת תהיה פומבית [illegible]. הכניסה תהיה חפשית ונואמים מפורסמים ינאמו. ביום הראשון בערב תהיה הישיבה השניה וגם זו תהיה פתוחה לאורחים.

הישיבות של היום השני תוקדשנה לענינים מעשיים ומקומן יהיה באולם הגדול של „מלון אסטור". זכות הכניסה תהיה רק לצירים ולמספר מועט של אורחים אחרי שיקבלו רשיון מיוחד לזה.

— ה ה כ נ ו ת ל ת ה ל ו כ ה ה צ י ו נ י ת. ה„ועד לעריכת תהלוכה ציונית", שנסתדר זה לא כבר תחת הנהלתו של מר יוסף באריגס [illegible] אספות [illegible].

באספות השתתפו מלבד באי־כח הלשכה הראשית של ההסתדרות [illegible]: באי־כח [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] יצליח הועד לעשות את המפעל הזה לעצמי בטריא מובן המלה [illegible].

— ב ר כ ו ת ה ה ס ת ד ר ו ת ה צ י ו נ י ת ב א מ ר י ק ה ל מ מ ש ל ה ה א נ ג ל י ת. ההסתדרות הציונית באמריקה [illegible] את המאנדאט על ארץ־ישראל.

אל המיניסטריום האנגלי לעניני חוץ: „הננו מברכים את בריטניה הגדולה לרגלי המאורע שעלה בחלקה להיות בעלת המאנדאט על ארץ־ישראל [illegible] בית לאומי בשביל היהודים.

אל ראש המיניסטריום, לויד גיאורג: „יהודים למיליונים מתאחדים אתנו בהביענו לך תודה על שקרבת את התגשמותו של בנין הבית הלאומי בשביל היהודים.

אל באלפור: „אנו מביעים לך תודה על עמדך ליצור את הבית הלאומי ליהודים, ששמך יהיה קשור בו לנצח".

— מ ל א כ ו ת צ י ו נ י ת ל פ נ י ה צ י ר ה א נ ג ל י. ביום הראשון העבר, 2 למאי, התיצבה דילגאציה ציונית לפני ציר אנגליה באמריקה, סיר אוקלאנד גידיס, והביעה לפניו תודה בשם יהודי אמריקה לממשלה האנגלית על שקבלה את המאנדאט על ארץ־ישראל [illegible] נאציה להיות נוכח בועידה המיוחדת שההסתדרות הציונית האמריקאית קוראת לימים 9 ו־10 למאי הבאים.

בדילגאציה השתתפו: השופט יוליאן מאק, נשיא ההסתדרות הציונית באמריקה; [illegible]

* * *

ה ג י נ ת ה מ ז ר ח י.

ביום הראשון העבר, 2 למאי, נערכה על־ידי הסתדרות ה„מזרחי" [illegible] הבאלפורית בסאן־רימו. האולם היה מלא מפה לפה יהודים אורתודוכסים. [illegible] הרב גולד, ד"ר וואקסמאן, ראובן בריינין, שנאם בעברית, והרב מאיר ברלין, ששב זה עכשיו מאירופה, אחרי ששהה שם חדשים אחדים לטובת עניני המזרחי.

[illegible] שנית — הבעת תודה להרברט סמואל, וויצמאן וסוקולוב ושלישית הדורשת את שחרורם של זאבוטינסקי ויתר חברי ההגנה היהודית בירושלים.

ההגינה שמעה גם כן „קבלת־פנים" רשמית להרב ברלין.

— באותו אולם נערכו עוד חגיגות אחרות במשך העת האחרונה לכבוד המאורע הציוני ההיסטורי. אחת — על־ידי „פועלי־ציון" [illegible]

* * *

[illegible]

[illegible] הפועל הלונדוני של ההסתדרות הציונית העולמית הוציא מאניפסט בדבר האישור של הצהרת באלפור. בו מתואר בדברים

היהודים להיות הנפש הנצחית הגדול של עם ישראל וכמובן יש בו קריאה גדולה לכל היהודים לבוא בעזרתם להתגשמות תקוותיה הלאומיות.

ביום הראשון העבר, 2 למאי, היתה בלונדון אספה ציונית גדולה שבה נערכה אזכרה לנשמת היהודים שנפלו חלל בפוגרום בירושלים. ד"ר מאכס נורדוי היה הנואם הראשי ובתוך יתר דבריו הביע באופן נמרץ את שאיפת הציונית, כי זאבוטינסקי ישתחרר ממאסרו וכי שערי ארץ־ישראל יהיו פתוחים להגירה יהודית בלי כל הגבלות.

אספה גדולה נערכה בלונדון גם ביום 27 לאפריל, שבה הובעה שמחת היהודים לרגלי אישור ההצהרה הבאלפורית וגם נערכה אזכרה לנשמת טרומפלדור ולנשמות יתר הקרבנות שנפלו חלל בעת האחרונה בארץ־ישראל. בין הנואמים היו: נורדוי, בורים גולדברג, אלקסנדר גולדשטיין והקולונל פטרסון. האחרון מחה בדברים נמרצים נגד הנהגת האדמיניסטראציה הצבאית בארץ־ישראל והלל מאד את זאבוטינסקי.

* * *

קריאה ליהודי אמריקה.

ד"ר חיים ווייצמאן ונחום סוקולוב שלחו מסאן־רימו ליהודי אמריקה את הטלגראמה הבאה:

„סאן־רימו, 28 לאפריל, 1920.

הממשלות האדירות הכניסו את הצהרת באלפור לתוך חוקי החוה בין־לאומיים. דבר בטוח הוא שבארץ־ישראל תקח עכשיו את מקומה אדמיניסטראציה אזרחית, תחת המאנדאט האנגלי, שתהיה בעלת בריתנו. באה השעה המחייבת את יהודי כל התבל להתאחד ולבנות את ארץ־ישראל בהתאמצות היותר כבירה. עיני כל העולם פונות ביחוד ליהודי אמריקה, שעזרו במרץ כל כך רב לקבלת ההכרה על בית לאומי ליהודים בארץ־ישראל ושצריכים למלא תפקיד ראשי בבנינו".

* * *

מפעולות ההסתדרות העברית.

— **חגיגה לכבוד אישור ההצהרה הבאלפורית.** ההסתדרות העברית באמריקה תחוג את חג הגאולה לרגלי אישור ההצהרה הבאלפורית בסאן־רימו, במוצאי שבת, 8 למאי, באולם של „קופר יוניון". נואמים מפורסמים ישתתפו בחגיגה זו. כמובן תהיה פרוגראמה מוזיקאלית עשירה. מחכים שכל העברים בניו־יורק יבואו בהמון אל החגיגה הזאת. תתקבלנה ריזולוציות של ברכה שתשלחנה ללויד ג׳אורג, לד"ר ווייצמאן ולסוקולוב. זאת תהיה שעת הכושר לכל העברים בניו־יורק להביע את רגשי שמחתם ותודתם לרגלי התגשמותה של התקוה הלאומית.

— התכנית החלקית של הועידה השלישית.

א. פתיחה והשקפה כללית על דבר פעולות ההסתדרות מזמן הועידה האחרונה, על־ידי נשיא ההסתדרות ראובן בריינין. ב. דין־וחשבון של כספים, על־ידי הגזבר ב. שלבין. ג. דין־וחשבון על־דבר הירחון העברי „התרבות". ד. האורגאניזאציה של ההסתדרות, על־ידי ב. שלבין. ה. הרצאה על־דבר בית מדרש למורים, על־ידי י ז. פריש־ברג. ו. הרצאה על־דבר הוצאת הספרים „קרימה", על־ידי יקותיאל גינזבורג. ז. הבימה העברית, על־ידי ש. אפשטיין.

התכנית המלאה תתפרסם בגליון הבא.

לפי הידיעות המתקבלות, גדולה היא ההתענינות בועידה בחוגי השכונות הציוניות וכפי הנראה תשלחנה השכונות מספר גדול של צירים.

שונות

מכתב ניוטאן בייקר לוויז.

ד"ר וויז שלח מכתב אל המזכיר של הממשלה האמריקאית לעניני מלחמה, ניוטאן בייקר, שבו הביע לו תודה על השתתפותו הרצינית בכל המפעלים הציוניים. בייקר השיב לו על זה את המכתב הבא:

„הדפארטמנט לעניני מלחמה, וואשינגטון, ד. ק., ראשון למאי, 1920.

אל הרב וויז הנכבד: —

שמח אני יחד אתך על זה שניתנה לאנגליה על־ידי ועידת השלום בסאן־רימו המאנדאט על ארץ־ישראל, שזה הציל מתוך הסכנה הצפויה את המפעל הגדול שבעדו עבדת כל כך הרבה שנים ושמספר גדול כל כך של אנשים מתענינים בו בהתענינות מתמדת מתוך התמכרות.

אינני יכול להרשות לעצמי להאמין, שעשיתי הרבה לטובת הדבר. בעיקר מפני זה, שלא היו לי הרבה הזדמנויות לכך. אולם אם עובדה היא, שהתענינותי בגורל עם ישראל השאירה בלבך את הזכרון היותר קלוש למעני, אהיה אסיר תודה בעד זה לנצח.

חושב אני, כי זה דרכם של בני אדם — לחלום תמיד חלומות ולשוות לנגדם תכניות שונות. אחד מחלומותי הוא, שאזכה לנסוע בזמן מן הזמנים לארץ־ישראל ולמצוא שם מדינה יהודית פורחת, מלאה אושר ומפיקה תועלת. אם מזלי הטוב יגרום לכך, יעלוץ אז לבי בקרבי בהרגישי, כי יש לי הנסיון לראות בהתגשמות התקוות, שבהן האמנתי תמיד, גם בשעה שהגורל הצפוי להן היה עוד לוטה בערפל.

ברגשות כבוד אליך,

ניוטאן ד. בייקר.

* * *

נדבה של ציוני אמריקאי בעד בית־הנכות של „בצלאל".

מר מארקוס פיכהיימר, חבר הועד הפועל של ההסתדרות הציונית באמריקה, קנה מאת הצייר הידוע אביל פאן שורה שלמה של תמונות מהמלחמה — במספר 45 — שהוצגו בסינסינאטי, במטרה לנדב אותן למוזיאום של „בצלאל" בירושלים.

* * *

מחיי האגודות.

מפעולות אגודת הסופרים העברים באמריקה.

במוצאי־שבת, 1 למאי, היתה אספה חשובה לאגודת הסופרים העברים שבניו־יורק. דנו בהרבה ענינים מעשיים הנוגעים להרחבת פעולותיה של האגודה.

בין יתר ההחלטות נתקבלו אלה: לחייב את הועד הפועל לפרסם ריזולוציה בנוגע לאישור ההצהרה הבאלפורית; לערוך בעוד שלושה שבועות סעודת רעים לכבוד הסופר העברי והיהודי ש. י. יאצקאן.

החברים הבאים נבחרו לצירים לועידה העברית: ד"ר משה גייז, שמעון גינזבורג וא. נ. פרלברג.

הועידה השלישית
של
ההסתדרות העברית
תהיה בימי א' וב'
16, 17 למאי

באולם
CENTRAL JEWISH INSTITUTE
125 West 85th Street
New York

הלשכה של ה„הסתדרות" פתוחה לקבלת אורחים וצירים מיום הששי והלאה.

הכתובת:
114 השדרה החמישית, קומה 14.

נתנאל וויינטרויב   צפורה בליי

נ ש ו א י ם

אייר, תר"פ

ניו־יורק   בּרוקלין

מ ו ס ד מ ו ד ר נ י

דורש ארבעה מורים מעולים מסורים לחנוך העברי השלם.

שעות הלמוד: מארבע עד שבע. המשכורת: 150 דולארים

לפנות אל המנהל:

SAMUEL WOHL
Scovill & East 55th Street, Cleveland, O.

תנחומין

לוקח אני חבל בצערו של ידידי הרב הגדול רבי משה וויינבּרגר על מות אשת נעוריו מרת שרה נ. ע. אלהי ציון ינחם אותו ואת כל האבלים עליה ובתשועת עם ישראל ימצאו מרפא למחץ לבם.

א. ר. מלאכי.

סוכננו העברי המצוין והציוני הנלהב, מר דוד כהן נוסע עכשיו לשם עניני „התורן", וכמור־כּן לשם יתר העתונים הציוניים במדינת מ א ס ס א ט ש ו ס ט ס. הנסיעה הזאת היא האחרונה של מר כהן. לכשיגמור את נסיעתו זו יעזוב את ארצנו ויסע לארץ־ישראל.

הננו מבקשים את קוראי „התורן" לקבל את מר כּהן באותו הכּבוד הראוי לו ולעזר לו בעבודתו החשובה והקשה.

בכבוד,
הנהלת „התורן".

נשאר במספר מצומצם
קצור התלמוד
ברכות, ראש השנה ויומא
מאת ד"ר חיים טשרנוביץ.

המחיר $3.25 עם המשלוח.
בכריכה יפה $4.00 עם המשלוח.

הכּתובת:
S. EPSTEIN
c. o. Hatoren, 74 5th Ave., New York

או אל:
S. DRUCKERMAN
50 Canal St.   New York

גליונות ב', ה', מ"ו
שנה ששית של „התורן"

חסרים בלשכת „התורן". מי שאלה לו ישלחם נא אל הנהלת „התורן" וההנהלה תשיב לו את תמורתם בתודה.

לתקנת המורים העברים.

אגודת המורים מבקשת מכּל המורים העברים, בין שהם חברים לאגודה ובין שאינם חברים, בּין שהם בניו־יורק ובין שהם מחוץ לניו־יורק — שלא לקבל שום משרה חדשה בניוי־ורק והסביבה בטרם שיתיעצו עם מזכיר האגודה.

המזכיר נמצא בלשכת האגודה, 114 האביניו החמישית, חדר 1412, בכל יום משעה 10 עד 2 אחר הצהרים.

ספרים מאירופה

1) אוצר לשון הכמים, יותר מן 7000 אמרי חז"ל בתלמוד בבלי וירושלמי, גם דוגמאות לרוב ממשלי ופתגמי הרומאים, הצרפתים, האשכנזים, הרוסים והפולנים. מאת ק. א. פערלא. המחיר 4 דולארים.

2) דרשות הרמ"ה, דרשות לכל שבתות השנה והמועדים, מאת הרב הדרשן משה הורוויץ. המחיר 2.25 דולארים.

3) לתקופות הימים, מאת הרב שמואל יעקב רבינוביץ מליברפול. המחיר 1.50 דולארים.

4) מאסף דרושי, מאת הרב יעקב מאיר סגלוביץ. המחיר 2 דולארים.

5) מוסר התורה והיהדות; מאת אחד הרבנים המרגישים. המחיר 1.50 דולארים.

6) אורח ישרים (דרוש), מאת הדרשן צבי טאקסין. 2 כרכים. המחיר 3.50 דולארים.

7) הגות לב, דרושים ונאומים קצרים אשר דרש ונאם הרב רפי יצחק ניסנבוים. המחיר 1.75 דולארים.

8) דרושים וחומר לדרוש, חומר לדרשנים ומטיפים, מאת הרב יצחק ניסנבוים. המחיר דולאר אחד.

9) חמשה חומשי תורה, עם פירוש בינת מקרא. ביאור קצר למלמדים הנקרא שרשים והערות, מאת אריה ליב גרדון. ירושלים. 5 חלקים. המחיר 3 דולארים.

10) חומשי התורה ותרגום רוסםי עם אור התורה ביאור עברי ורוסםי, מאיר אור חדש מאת יהושע שטיינברג. המחיר 4.75 דולארים.

11) שירים עתיקים, מאת ראובן אשר ברודס. המחיר 75 סנט.

12) עזרא הסופר, ספור, מאת ד"ר שלמה מאנדלקרן. המחיר 75 סנט.

13) כתבי ליב טולסטוי: כרך ראשון, הילדות. המחיר 1.25 דול.

14) כתבי ליב טולסטוי: השטן, מכתבי עזבונו שנדפסו אחר מותו. המחיר 50 סנטים.

15) הידות ושאלות תנכיות, מדרשיות, שמיות ועוד, מקרא שעשועים לכל אוהבי השפה העברית, מאת ה. ד. זבלודובסקי. המחיר 75 סנט.

16) דורש טוב לעמו, דרושים יקרים ונחמדים, מאת הרב מרדכי צבי שווארץ מלונדון. 2 כרכים. המחיר 3.00 דולארים.

17) יסודות האחדות בישראל, מאת ד"ר י. ש. צוקרבראם. (הוצאה אמריקאית). המחיר 60 סנטים.

18) מעשה אלפס (אידיש) על התורה. ג' כרכים מכורכים הדר. מאת ד"ר בן ציון אלפס. המחיר עשרה דולארים.

19) אוצר התורה (אידיש), מאת ד"ר בן ציון אלפס. המחיר 3.50 דולארים.

20) קינדער ערציהונג ביי אידען. פון מ. א. לעווין (הוצאה אמריקנית). המחיר 50 סנטים.

21) ליעדער פאר'ן פאלק, א זאמלונג פון נאציאנאלע אידישע פאעזיע, פון ל. יפה. א פערגרעסערטע אויסגאבע. המחיר דולאר אחד.

הכתובת:

S. DRUCKERMAN

50 Canal Street New York

ספרי הוצאת י.ד. אייזנשטיין

1) **אוצר מדרשים**
מאתים מדרשים קטנים שלמים ואגדות שונות. שני חלקים. מחירם 6 דולארים.

2) **אוצר דינים ומנהגים**
על־פי המקורות הראשונים. נערכים בסדר א"ב. מחירו 4.50 דול.

3) **אוצר דרושים נבחרים**
והוא ילקוט מכל אגדות חז"ל על כל ספרי התנ"ך. מחירו 4.50 דול.

4) **אוצר דרשות**
מאתים דרשות מראשי הדרשנים הקדמונים והאחרונים, על מועדים וענינים שונים. מחירו 4.50 דול.

5) **אוצר פרושים וציורים**
על הגדה של פסח עם שיר השירים בציורים נאים. מי שלא ראה ספר יפה זה לא ראה ספר יפה מעולם. מחירו 5.00 דולארים.

כל הספרים הם מכורכים בבד טוב ונדפסים בתכלית היופי על נייר משובח.

6) **דון יצחק אברבנאל**
חזיון היסטורי בחמש מערכות. מחירו 75 סנטים.

לכתוב על־פי האדריסה החדשה:

J. D. EISENSTEIN

57 East Broadway

New York, N. Y.